

Vaksdal Kommune

Økonomiplan 2017 – 2020

Innhald

Forord frå rådmann	3
Formelle forhold knytt til årsbudsjett og økonomiplan	4
Økonomiplan 2017 - 2020	5
Økonomiske mål.....	6
Føresetnader i planen	6
Utfordringar i planperioden	7
Inntekter	9
Utgifter	17
Investeringar og lånegjeld	18
Strategiske val og endringar i drifta i økonomiplanen	22
Tenestekområda i planperioden	25
Oppvekst.....	25
Helse og omsorg	27
Samfunnsutvikling	30
Organisasjonen.....	33
Omstilling og endring	33
Digitalisering.....	34
Samfunnstryggleik og beredskap	34
Kommunen som arbeidsgjevar.....	34

Forord frå rådmann

Rådmannen legg med dette fram framlegg til økonomiplan for Vaksdal kommune 2017 – 2020 i samsvar med kommunelova § 44 som fastslår at kommunen skal utarbeide ein økonomiplan som omfattar minst dei fire neste budsjettår.

Kommuneforma medfører endringar i alle kommunar, men vil særleg utfordre mindre kommunar. Reforma vil påverke både tenester, økonomi og samfunnsutvikling i åra som kjem.

Folketalsvekst er eit mål for kommunen. På kort sikt går tal barn og eldre ned, på lenger sikt aukar talet eldre medan talet på vaksne 20-66 er uendra. Ei slik utvikling vil gje berekraftutfordringar framover og omstillingsbehovet vert stort. Denne utviklinga er allereie i gang og kommunereforma forsterkar denne situasjonen med endringar i inntektssystemet og fleire, spesialiserte oppgåver til kommunane. Utfordringa er å ha tilstrekkeleg kapasitet og kompetanse til å meistre slike oppgåver.

I kommunane er det primærtenestene barnehage, grunnskule og helse- og omsorg som utgjer dei mest ressurskrevjande tenestene. Samla bruker Vaksdal komme 77% av netto driftsbudsjett på desse sektorane samla, medan tilsvarande tal for landet forøvrig er 73%.

Økonomisk har Vaksdal vanskelege år føre seg med monaleg inntektssvikt frå både statlege løyvingar og i egne inntekter. Samtidig er investeringsbehovet aukande . Gjennom tilstandsvurderingane av kommunale bygg er det dokumentert store etterslep på vedlikehald. Utbygging av K5 gir nye mogelegheiter for vekst i stasjonsbyane, men det krevst «økonomiske musklar» for å realisere visjonane. Vekst i folketalet er etterlengta, men vil også krevje nye investeringar i t.d. barnehagar, skular mV. Gjeldande investeringsplan er lagt til grunn i økonomiplanen og tiltaka skal bidra til inntektsvekst og reduserte driftskostnader på sikt

Dei største utfordringane i planperioden vil etter rådmannen si vurdering vera å

- Gjere viktige vegval for å tilpasse oss til endra behov, forventningar og reduserte inntekter samstundes som våre eksterne rammevilkår er usikre
- Viktige investeringsavgjerder som har stor betydning for kommunen sin økonomi, folketalsutvikling og tenesteproduksjon
- Gjennomføre strategiane samstundes som me har god kvalitet og godt arbeidsmiljø i dagleg drift
- Sikre at me utnytter potensialet i egne inntekter maksimalt

Dette vil krevje arbeid og samarbeid på alle nivå i administrasjonen, og det vil krevje eit godt samarbeid mellom politisk nivå og administrasjonen. God kommunikasjon, informasjon og dialog vil vere viktig både i eigen organisasjon og i høve innbyggjarane. Me er godt på veg, og får me dette til, kjenner rådmann seg sikker på at Vaksdal kommune vil vere ein god kommune å bu og arbeide i.

Åse Elin Myking
Fung. rådmann

Formelle forhold knytt til årsbudsjett og økonomiplan

Det lovmessige grunnlaget for Økonomiplan finn ein i Kommunelova §44

1. *Kommunestyret og fylkestinget skal en gang i året vedta en rullerende økonomiplan.*
2. *Økonomiplanen skal omfatte minst de fire neste budsjettår.*
3. *Økonomiplanen skal omfatte hele kommunens eller fylkeskommunens virksomhet og gi en realistisk oversikt over sannsynlige inntekter, forventede utgifter og prioriterte oppgaver i planperioden. Planen skal være satt opp på en oversiktlig måte.*
4. *I økonomiplanen skal det for hvert enkelt år økonomiplanen omfatter anvises dekning for de utgifter og oppgaver som er ført opp, jf. § 46 nr. 6.*
5. *Planer som omfatter avgrensede deler av kommunens eller fylkeskommunens virksomhet, skal integreres i økonomiplanleggingen og bruken av midler innarbeides i planen.*
6. *Kommunestyret og fylkestinget vedtar selv økonomiplanen og endringer i denne. Vedtaket treffes på grunnlag av innstilling fra formannskapet eller fylkesutvalget. Ved parlamentarisk styreform skal rådet avgi innstilling som nevnt.*
7. *Innstillingen til økonomiplan, med de forslag til vedtak som foreligger, skal legges ut til alminnelig ettersyn minst 14 dager før den behandles i kommunestyret eller fylkestinget. Dette gjelder likevel ikke ved innstilling som gjelder endringer i økonomiplanen.*
8. *Økonomiplanen og endringer i denne oversendes departementet til orientering.*

Kommunen skal etter Kommunelova §45 vedta eit budsjett for neste år innan utgangen av året.

Kommunelova § 46 seier følgjande om innhald i årsbudsjettet

1. *Årsbudsjettet er en bindende plan for kommunens eller fylkeskommunens midler og anvendelsen av disse i budsjettåret. I bevilgninger til formål kan det likevel gjøres fradrag for tilhørende inntekter. Kravet om budsjett hjemmel på utbetalingstidspunktet gjelder ikke for utbetalinger som kommunen eller fylkeskommunen er rettslig forpliktet til å foreta.*
2. *Årsbudsjettet skal omfatte hele kommunens eller fylkeskommunens virksomhet.*
3. *Årsbudsjettet skal være realistisk. Det skal fastsettes på grunnlag av de inntekter og utgifter som kommunen eller fylkeskommunen kan forvente i budsjettåret.*
4. *Årsbudsjettet skal være stilt opp på en oversiktlig måte. Kommunestyrets eller fylkestingets prioriteringer, samt de målsettinger og premisser som årsbudsjettet bygger på, skal komme tydelig fram.*
5. *Årsbudsjettet skal være inndelt i en driftsdel og en investeringsdel.*
6. *Det skal budsjetteres med et driftsresultat som minst er tilstrekkelig til å dekke renter, avdrag og nødvendige avsetninger.*
7. *I årsbudsjettet kan det avsettes midler til bruk i senere budsjettår.*
8. *Departementet kan gi nærmere regler om årsbudsjettet og innstilling til årsbudsjettet. I disse reglene kan det stilles krav om oversikter over inntekter og utgifter for kommunens eller fylkeskommunens samlede virksomhet.*

Økonomiplan 2017 - 2020

Økonomiplanen er ein overordna langtidsplan og handlingsdel til kommuneplanen. Økonomiplanen er ikkje eit løyvingsbudsjett, men er førande for utviklinga dei neste fire åra og for neste års budsjettarbeid. Planen vert rullert kvart år og justert i høve til endringar i føresetnader og prioriteringar.

Kommuneplanen -overordna mål

Kommunen sin visjon er "Bynært bygdeliv"

Overordna mål for kommunen er nedfelt i kommuneplanen, samfunnsdelen. Økonomiplanen skal vere ein fireårig handlingsplan for å realisere desse måla.

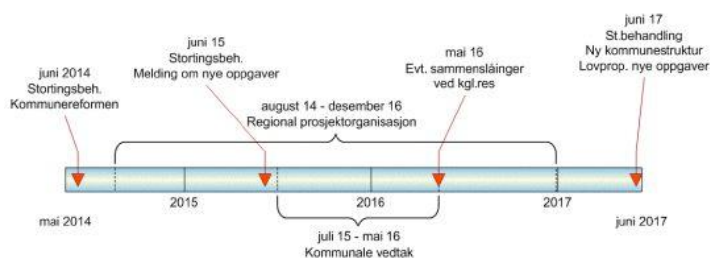
Kommunen som tenesteyter – overordna mål

- Vaksdal kommune skal ha ein sunn økonomi og gjennom god økonomistyring sikre økonomisk handlingsrom med dei inntektene me har
- Me møter innbyggjarane med dialog og profesjonalitet
- Me arbeidar systemisk og heilskapleg for å gje rett teneste til rett nivå til rett tid til lågast mogeleg kostnad
- Me legg vekt på lokal identitet og kultur i samfunnsutvikling og tenesteyting
- Me har det godt på jobb og er stolte av kommunen vår

Kommunereform

Regjeringa sine mål for ein ny kommunereform:

- Gode og likeverdige tenester til innbyggjarane
- Heilskapleg og samordna samfunnsutvikling
- Bærekraftige og robuste kommunar
- Styrke lokaldemokratiet og gje større kommunar fleire oppgåver

Kommunane fattar vedtak om ev samanslåing innan 1.juli 2016.

Regjeringa tek sikte på å leggje fram ein samla lovproposisjon om nye oppgåver til kommunane våre 2017, samstundes med forslag om ny kommunestruktur og nytt folkevalt nivå.

Stortingsmelding nr 14 om nye oppgåver til kommunane vart lagt fram i 2015.

Nytt inntektssystem for kommunane (Kommuneproposisjonen 2017) vart lagt fram i mai 2016.

Økonomiske mål

Mål: Vaksdal kommune skal ha ein sunn økonomi og gjennom god økonomistyring sikre økonomisk handlingsrom med dei inntektene me har

Langsiktige mål for sunn økonomi

- Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter: 1,75 %
- Netto lånegjeld i prosent av brutto driftsinntekter : på nivå med landsgjennomsnittet
- Disposisjonsfond minst 10%

Kommunen har mål om eit netto driftsresultat i samsvar med anbefalt nivå for å sikre sunn økonomi over tid. Overskotet er tenkt sett av til investeringar og disposisjonsfond for å takle ubalanse over tid. Netto driftsresultat i 2015 var 2,4 %. Kommunestyret la til grunn 1,7 % for budsjettåret 2016.

Netto lånegjeld i kommunen er pr 31.12.2015 er 51,3% medan landet, fylket og kommunegruppa i ovrekant av 70%. For å ikkje binde for mykje kapital til renter og avdrag er eit mål å ha eit nøkternt nivå på investeringane. I planperioden vil investeringar som kan redusere driftsnivå i samsvar med reduserte inntekter bli prioritert. Med store prosjekt som Tettaneset og ny skule på Dale er likevel investeringsnivået i perioden svært høgt.

Disposisjonsfond var pr 31.12.2014 17,1% som er reknar som eit sunt nivå. Grunna eit stort oppsamla premieavvik er det i seinare år sett av midlar tilsvarande premieavviket til eit amortiseringsfond for å dekke negativt premieavvik, avskrivning og ev tap på verdipapir. Dette fondet utgjer ein stor del av disposisjonsfondet vårt. Frå 2014 er netto premieavvik negativ, dvs. utgiftene til nedbetaling av oppsamla premieavvik er større enn tilført premieavvik i året. Desse kostnadane (del av pensjonskostnader) vil auke i åra som kjem.

I planperioden er dei langsiktige måla under press gjennom reduserte inntekter og behov for tilpassing av utgiftene i samsvar med dette. I slutten av perioden er det lagt til grunn lågare netto driftsresultat, ved seinare rullering må dette vurderast.

Føresetnader i planen

Planperioden 2017 – 2020 vert påverka av kommunestyrevedtaket om kommunestruktur i juni 2016. Ei ev kommunesamanslåing vil tre i kraft frå 1.1.2020 og prosessen vil starte så raskt som mogeleg etter vedtak. Inntektssystemet for kommunar som slår seg saman har særskilte ordningar for åra fram mot samanslåing, dette er nærare omtalt i planen.

Økonomiplanen legg til grunn noverande kommune i planperioden, men vil i økonomidelen syne korleis inntektssystemet slår ut med baa alternativ og korleis dette påverkar våre rammer i perioden.

Utfordringar i planperioden

Kommunen står framfor store utfordringar økonomisk i planperioden. Inntektsgrunnlaget vert sterkt svekka dei komande åra og større omstillingar er nødvendig. I planperioden er det venta lav folketalsvekst. Ein større vekst i folketalet noko fram i tid som følgje av veg og bane- utbygginga er eit mål, men vil auke investeringsbehovet. Kommunen slit i dag med eit stort vedlikehaldsetterslep og behov for investeringar. Lånegjelda er aukande og kommunen har store pensjonsforpliktingar i framtida.

Lågare inntekter

Inntektssystemet vert lagt om og meir av midlane vert overført vekstkommunar. Vaksdal vert i mindre grad kompensert for smådriftsulemper. Demografiske endringar fører til reduksjon i inntektene. Vaksdal er ein skattesvak kommune med inntekter under snittet, men inntekter knytt til kraftproduksjon vert brukt for å sikre tenestetilbodet til innbyggjarane. Desse inntektene er sterkt redusert som følgje av konjunkturar og låge straumprisar. Samla vil endringane krevje store omstillingar og ei rask tilpassing til endra rammevilkår for å halde økonomien i balanse framover.

Fylkesmannen skriv i sitt budsjettbrev for 2015 til kommunen om låg folkevekst og behov for tilpassingar: «*Endringane gir effektar for rammetilskotet, men har sitt motstykke i at det er trong for færre tenester. Å tilpasse den kommunale organisasjonen til denne utviklinga kan vera utfordrande, og kommunen har lagt ned mykje arbeid i denne prosessen, som starta i 2013. Det er lagt til grunn ein kostnadsreduksjon i åra som kjem for å møte fallet i inntekter*».

Folketal og demografi

Folketalet i landet aukar og særleg byane veks raskt. SSB legg til grunn middelsvekst for landet framover. Vaksdal har over tid hatt stabilt folketal, i planperioden har vi lagt til grunn litt vekst (lav vekst – alternativet SSB). Det vert færre eldre over 80 år og barn i skulealder dei komande 4 åra og kommunen må tilpasse tenestene etter endra behov. Etter 2025 stig talet på eldre som i resten av landet.

Endra behov og nye krav til tenestene

Eit mål med kommunereforma er å overføre fleire oppgåver til kommunane. Regjeringa la fram oppgåvemeldinga vinteren 2015 (St.meld.14), i tillegg kjem nye oppgåver og krav i andre føringar t.d. primærhelsemeldinga St.meld. 26 (2014-2015). *Gode og likeverdige tenester til innbyggerne* er eit mål i reforma. Vaksdal kommune leverer gode tenester til innbyggjarane i dag. Med nye oppgåver og spesialiserte tenester aukar kravet til kompetanse og kapasitet i kommunane. Mindre kommunar må truleg samarbeide med andre om fleire tenester enn i dag. I planperioden er det nødvendig å fokusere på kjerneoppgåvene og dempe forventningane til auka tilbod utover det.

Aktivitetar som bidrar til førebygging, tidlig innsats, eigenmestring og god folkehelse skal prioriterast. Dei mest omfattande endringane skjer innafor helse- og omsorgstenestene gjennom prosjektet Lev vel i Vaksdal - *Meistring og deltaking heile livet!* Her vil også ny bruk av velferdsteknologi spele ein vesentleg rolle. Kommunen må vera ein effektiv organisasjon som utviklar og tar i bruk innovative løysingar.

Bustadutvikling, klima og miljø

Kommunane står overfor store utfordringar med omsyn til demografiske endringar, klima- og miljø utfordringar og folkehelse . Kommunane må førebu seg og førebygga konsekvensar av klimaendringane. Tiltak som reduserer klimautslapp gjennom arealbruk, transportplanlegging og energiøkonomisering i drift av bygg er døme på dette. Heilskapleg utvikling krev ei meir samordna

bustad-, areal- og transportplanlegging som skal bidra til effektiv arealbruk og eit meir miljøvenleg transportsystem. Utbygging av nye veg og bane gjennom kommunen gjev grunnlag for ei slik utvikling, men er også krevjande med omsyn til plassering av massar og andre konfliktområde. Vaksdal har mykje utpendling i dag og det ligg potensiale for folketalsvekst i raskare og tryggare transportsystem i framtida.

Utbygginga og fortetting i stasjonsbyane er viktig for å realisere vinstane med ny veg og bane. Vaksdal som liten kommune vil ha utfordringar med å skape ei slik utvikling åleine, her er ein avhengig av samarbeid både med nabokommunar og andre offentlege samt private aktørar for å lukkast. Konkurransen med andre område rundt Bergen vil framleis vera stor. Næringslivet i Vaksdal er i utgangspunktet eit relativt lite miljø og det er liten aktivitet innan plan og bygg. Private planar er det få av i kommunen og kommunen har til no ikkje vore attraktiv nok for private utbyggarar. Utbygginga på Tettaneset på Stangehelle er i så måte spanande for å måle interessa frå slike prosjekt i kommunen.

Fortsatt høgt investeringsnivå

I planperioden vil investeringar som kan redusere driftsnivå i samsvar med reduserte inntekter bli prioritert. Med store prosjekt som Tettaneset og ny skule på Dale er likevel investeringsnivået i perioden svært høgt. Endringane i helse og omsorg vil også krevje investeringar i perioden.

Samtidig som vedlikehaldsstrategien skal leggast til grunn for arbeidet med verdibevaring, må utgiftene tilpassast det økonomiske handlingsrommet. Det er ikkje lagt inn ekstraordinære midlar til vedlikehald i planperioden, men rådmann vil fremje ei sak i samband med budsjettprosessen for 2017. Finansiering av verdibevaring for heile bygningsmassen må skje over fleire periodar.

Digitalisering og innovasjon

Vaksdal skal vera ein effektiv organisasjon som utviklar og tar i bruk innovative og digitale løysningar. Auka digitalisering er eit viktig satsingsområde både nasjonalt (St.meld. 27, 2016) og lokalt. Innbyggarane i kommunen forventar digitale tenester og digital dialog med kommunen. Organisasjonen er avhengig av digitale løysingar for å kunne effektivisere arbeidsprosessar og tenesteproduksjon ytterlegare framover.

Endringar for tilsette

Det skal gjennomførast tilpassingar til reduserte budsjetttrammer og effektivisering av tenestetilbodet i alle einingar og på alle nivå. Dette vil krevje tilstrekkeleg leiarkraft, medverknad frå tilsette, samarbeid med tillitsvalde og aktiv stabstøtte i gjennomføringa. Det vil også vera behov for justeringar i organiseringa, t.d. vil det vera naturleg å tilpasse organiseringa i helse og omsorg i samsvar med Lev Vel – prosjektet.

Sjølv om reduksjon i antall årsverk så langt som mogeleg skal skje gjennom naturleg avgang og utan oppseiingar, vil mange kunne få endring i arbeidssituasjonen. Rådmann vil legge til rette for så gode løysingar som mogeleg for dei som vert råka.

Inntekter

Kommunen har hatt sinkande inntekter dei siste åra, både frie inntekter frå staten og kommunen sine egne inntekter knytt til vasskraft og finansforvaltning er redusert. I 2016 vart inntektsnedgangen vesentleg med låg salspris på konsesjonskrafta, lavare eigedomsskatt frå vasskraftverk og lav avkastning på aksjeporteføljen. I økonomiplanen er det lagt til grunn ein ytterlegare nedgang i inntektene.

Det er særleg tre forhold som påverkar inntektene til kommunen i komande planperiode:

- Folketalsutviklinga – låg vekst eller svak nedgang i folketalet
- Utviklinga innan vasskraft – reduserte inntekter frå konsesjonskraft, eigedomsskatt og utbytte
- Endringar i inntektssystemet - omlegging av inntektssystemet og skattesystemet

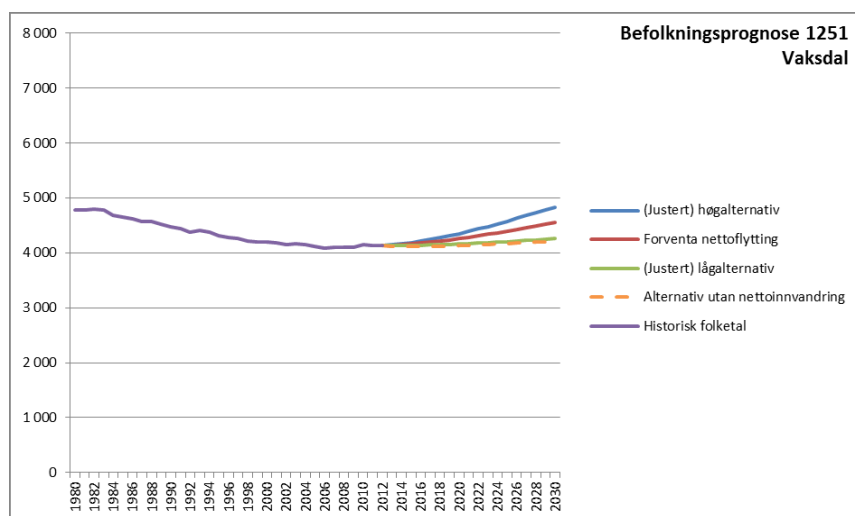
Folketalsutvikling

Utvikling i folketal og alderssamansetning er eit viktig kriterium for den økonomisk utviklinga i ein kommune. Vaksdal kommune har hatt eit relativt stabilt folketal dei siste åra, men med større endringar i alderssamansetningar. Frå 2000 til 2016 har det vore store endringar i alderssamansetjinga, dette påverkar både inntekter og utgiftsbehov.

	År 2000		År 2016		Folketal	% endring
	Folketal	Fordeling	Folketal	Fordeling		
0-5 år	305	7,3 %	264	6,4 %	-41	-13,4 %
6-15 år	550	13,1 %	508	12,3 %	-42	-7,6 %
16-19 år	217	5,2 %	211	5,1 %	-6	-2,8 %
20-66 år	2 234	53,3 %	2 344	56,8 %	110	4,9 %
67 år eller eldre	886	21,1 %	798	19,3 %	-88	-9,9 %
Sum	4 192		4 125			

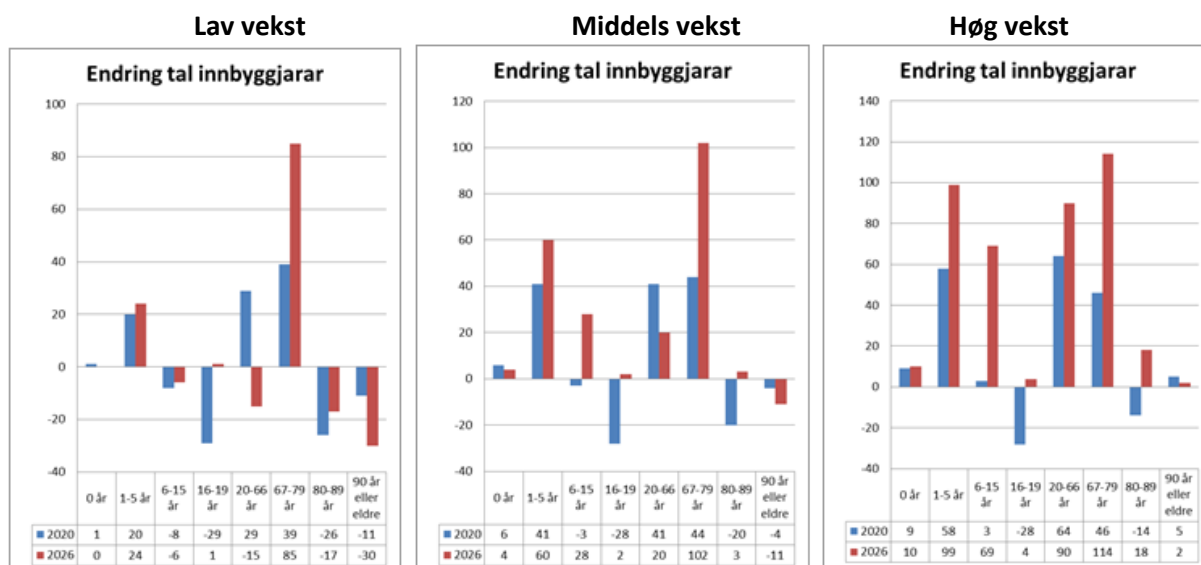
I 2016 vart folketalet auka med 29 personar frå 2015. Folketalet har endra seg lite siste 10 år

År	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Pr 1.1 i året	4094	4106	4110	4107	4153	4138	4132	4140	4096	4125
Endring frå året før	-24	12	4	-3	46	-15	-6	8	-44	29
Endring i %	-0,6 %	0,3 %	0,1 %	-0,1 %	1,1 %	-0,4 %	-0,1 %	0,2 %	-1,1 %	0,7 %

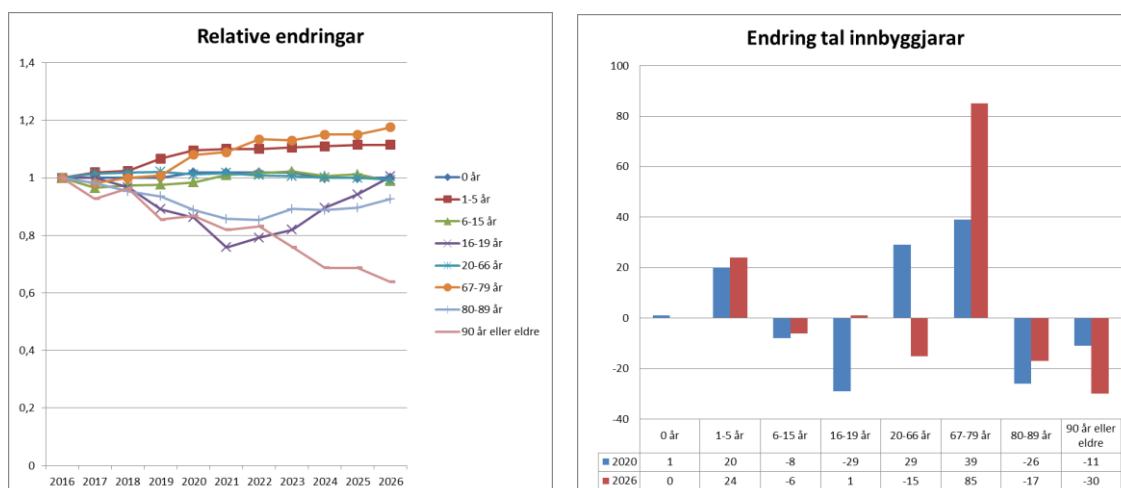

Både SSB og Hordaland Fylkeskommune har utarbeidd folketalsprognoser for åra frametter. Framskrivingane er basert på mange ulike føresetnader, og gir ulike vekstalternativ i sine framskrivingar.

Ulike framskrivingar gir ulike utfordringar i økonomiplanperioden:

Ut frå dei utviklingstrekk som er i kommunen vert lågalternativet lagt til grunn for prognoser for framtidig rammetilskot og tilpassing av tenestetilbodet i planperioden. Fordelt på ulike aldersgrupper er det forventa følgjande vekst:

Prognosen viser at det er aldersgruppa 67-79 år som vil få størst vekst fram mot 2020 og 2026. Dersom vi ser på dei ulike aldersgruppene som får mest direkte tenester er det følgjande utvikling i folketalet:

Barnehage: Prognosar antal born i aldersgruppa 1-5 år. Det er venta auke i planperioden, og deretter svak vekst fram mot 2026.

Grunnskule: Prognosar antal born i aldersgruppa 6-15 år. I planperioden og mot 2026 er det venta svak nedgang.

Eldreomsorg: Det er aldersgruppa 67-79 som aukar, medan det er forventa reduksjon i aldersgruppene over 80 år. Størstedelen av mottakarar av heimetenester og bebuarar på institusjon er i aldersgruppa over 80 år, samla viser aldersgruppene over 80 år reduksjon fram mot 2026.

Inntekter knytt til vasskraft

Kommunen har egne inntekter utover rammetilskot og skatt. Dei viktigaste inntektene er eigedomsskatt og konsesjonskraft. Desse inntektene vert påverka av utviklinga i kraftmarknaden.

Frå 2015 til 2016 var det ei stor reduksjon i inntekter frå sal av konsesjonskraft. I økonomiplanen vert det lagt til grunn ytterlegare reduksjonar i egne inntekter frå sal av konsesjonskraft, eigedomsskatt og finansinntekter. Vasskraftrelaterte inntekter har nær samanheng med kraftprisane. Prisane har vorte sterkt redusert siste år, og det er venta lave kraftprisar frametter.

	Øk.plan-2017	Øk.plan-2018	Øk.plan-2019	Øk.plan-2020
Endra eigedomsskatt	-2 000	-3 000	-4 000	-4 000
Endra inntekter frå sal av konsesjonskraft	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
Endra finansinntekter	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Sum	-5 000	-6 000	-7 000	-7 000

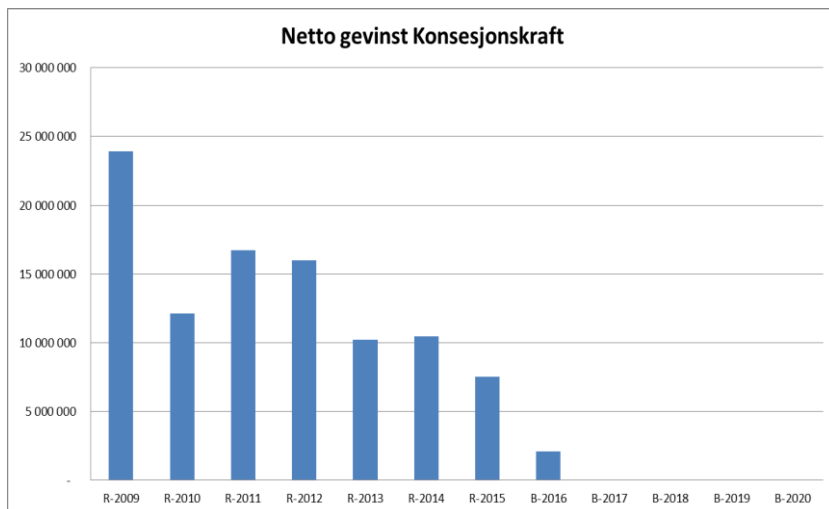
Eigedomsskatt er ein kommunal skatt som kommunen nyttar til finansiering av tenestetilbodet. Største delen av eigedomsskatten kjem frå kraftstasjonar. Skattegrunnlaget for komande år kjem frå sentralskattekontoret mot slutten av året. BKK som største konsesjonær har varsla reduksjon for sine anlegg frametter og har sendt oss sine prognosar til og med 2023. Siste utvikling i kraftprisar og forventta utvikling tilseier at eigedomsskatt frå kraftstasjonar mest sannsynleg vil verte lågare enn det som er antatt tidlegare. Kommunen har lagt til grunn ei prognose med lave kraftprisar i heile økonomiplanperioden. Det er særleg låge kraftprisar med redusert inntening saman med auka kostnader til rehabilitering og vedlikehald som påverkar grunnlaget for eigedomsskatt.

Det er foreslått auka grunnrente for å auke staten sine inntekter som kompensasjon for endringar i skattepolitikken. Med auka grunnrente vert eigedomsskatten i kommunen redusert, sjølv små endringar slår ut på skattedelen frå kraftverk.

For verk og bruk (vasskraftproduksjon) er det maksimal sats på 7 promille. For hus og fritidsbustader er det i dag 3,5 promille. Kommunen skal omtaksere i 2019 med verknad frå 2020.

Ei auke i eigedomsskatten (promillen) for bustader og fritidsbustader kan gje auka inntekter i perioden. I dag er eigedomsskatt for bustader og fritidsbustader 3,5 promille og med dagens skattegrunnlag er potensialet for vekst 6,5 mill. Ei auke frå 3,5 promille til 5 promille vil gje omlag 2,8 mill i auka skatteinngang. Rådmann legg ikkje til grunn auka eigedomsskatt til finansiering av drift i økonomiplanen, men vil i staden peike på ei ev auke som ei moglegheit for finansiering av ekstraordinært vedlikehald. Det vil bli fremja ei sak om kommunale bygg i samband med budsjettbehandlinga for 2017.

Kommunen har **konsesjonskraft** som vert omsett i marknaden. Lågare kraftprisar har gitt lågare inntekter dei siste åra. Det er venta låge kraftprisar i heile planperioden, det vil redusere konsesjonskraftinntektene i åra som kjem. I 2015 vart krafta selt med ei netto inntekt på 7,4 mill. Dette var ein reduksjon på 3 mill frå 2014. I 2016 er det budsjettert med 2 mill, og i økonomiplanen vert det lagt til grunn at det ikkje vert overskot ved sal av konsesjonskraft grunna forventta låge salsprisar og auka innmatingsavgift.

Konesjonsavgift

Ved konesjonar gitt etter industrikonesjonslova (ikl) eller vassdragsreguleringslova (Vregl) av 1917, pliktar kraftverkseigarane å betale ein årleg avgift til staten og til dei berørte kommunane. Kraftverk bygd etter reglane i vassressurslova frå 2000 kan også bli pålagt å betale konesjonsavgift, viss midlere årsproduksjon er over 40 GWh (vrl § 19)

Føremålet med konesjonsavgifta er både å gje kommunane ein del av verdiane som blir skapt ved utbygginga og/eller reguleringa, og dels meint som ein kompensasjon for skader og ulemper av allmenn karakter som ikkje blir erstatta på anna måte. Det er NVE som bereknar avgifta som kraftverkseigarane må betale til kommunane. Midlande vert brukt til lokal næringsutvikling (VNS) og ulike stimuleringstilskot. Budsjettet beløp er 3,1 mill pr år i 2017-2019.

Naturressursskatt er ein særskatt for kraftproduksjonsanlegg, og utgjer 1,3 øre/KWh, kor 1,1 øre går til primærkommunen og 0,2 øre til fylkeskommunen.

Naturressursskatten sjåast i saman med inntektsskatt frå forskotspliktige, og vert ein del av det statlege inntektssystemet. Dette inngår i sentral skatteordning og vert ikkje påverka av lokal eigeidomsskatt.

Rammetilskot og skatt - nytt inntektssystem

Forslag til nytt inntektssystem er presentert i kommuneproposisjonen for 2017 med oppfylging i Statsbudsjettet for 2017. Det står dermed att å sjå nøyaktige konsekvensar for inntektene til Vaksdal. Endringane inneber at små kommunar i tettbygde område/regionar får reduserte inntekter, noko som er eit insitament for kommunesamanslåing.

Rammetilskotet vert påverka av folketalsutvikling, alderssamansetning og andre demografiske forhold samanlikna med landet samla.

Nye kostnadsnøklar

Kostnadsnøklane vert nytta i utgiftsutjamninga. Målet med utgiftsutjamninga er å sette kommunane i stand til å gje innbyggjarane likeverdige og gode tenester. Dagens kostnadsnøklar var sist oppdatert i 2011. I framlegg til nye kostnadsnøklar er det nytta tall frå 2014, og det er foreslått at dagens delkostnadsnøklar vert vidareført (grunnskule, barnehage, pleie- og omsorg, kommunehelse, sosialhjelp, barnevern, landbruk, administrasjon og miljø).

Kriteria i kostnadsnøkkelen kan i grove trekk delast opp i tre grupper; alderskriteria, sosiale kriteria og strukturelle kriteria. Alderskriteria og sosiale kriteria seier noko om alderssamansetning og levekårsdata i kommunane som påverkar etterspurnaden etter kommunale tenester. Strukturelle kriterier seier noko om variasjon i kostnadsforhold ved kommunen som kan forklare delar av kommunen sine utgifter, som kommunestørrelse og busettingsmønster.

I framlegg om endringar i delkostnadsnøklar som medfører at kostnadsindeksen for Vaksdal kommune vert endra frå 1,182 til 1,170 (2015 tal). Dette inneber redusert utgiftsutjamning for Vaksdal kommune på i overkant av 2,3 mill. Størstedelen av endringa er knytt til alderskriterier og sosiale kriterier. Det er venta større reduksjonar i åra som kjem som følgje av demografiske endringar i kommunen, noko som krev tilpassing til endra behov og rammevilkår.

Basistilskot

I utgiftsutjamninga vert det gitt kompensasjon for smådriftsulemper gjennom eit basistilskot. Etter Departementet si meining bør ikkje kommunane verte kompensert for frivillige smådriftsulemper. Det vert derfor føreslege eit strukturkriterie som skal kombinerast med basiskriteriet. Strukturkriteriet er eit mål på busettingsmønsteret i kommunen og områda rundt. Det er lagt til grunn gjennomsnittleg reiseavstand for å nå 5000 innbyggjarar. Strukturkriteriet fangar opp avstandar til kommunar rundt, og seier noko om kommunen ligg i sentrale område eller mindre sentrale område. Kommunane sin verdi på strukturkriteriet (dvs. reiseavstandane) gir ein indikasjon på om smådriftsulempene kan sjåast på som frivillige eller ufrivillige. Der reiseavstand er stor er smådriftsulempene i større grad ufrivillige. Departementet viser til at bakgrunn for grensa på 5000 innbyggjarar er at forskning viser at det i hovudsak er kommunar med færre enn 5000 innbyggjarar som har smådriftsulemper knytt til lavt innbyggjartal.

Strukturkriteriet vert utrekna ved å ta utgangspunkt i grunnkretsane i kvar kommune og befolkningstyngdepunktet innan kvar grunnkrets. Sentralt i bruk av strukturkriteriet er val av reiselengde som vert sett for å nå 5000 innbyggjarar.

Vaksdal har ei reiselengd på mellom 16,5 og 25,4 km for å nå 5000 innbyggjarar og vil få ein gradert verdi på basiskriteriet og tape på denne endringa.

Regionalpolitiske tilskot

Det er varsla endringar i regionalpolitiske tilskot. Ei vriding mot at større del av tilskota skal fordelast pr innbyggjar vil kunne få størst reduksjon i tilskot til dei minste kommunane. Dess større del

som vert fordelt pr. innbyggjar, dess større del vert omfordelt frå små til større kommunar.

For Vaksdal kommune er det endringar i distriktstilskot og innlemming i eit nytt Sør- Noreg tilskot som vil kunne ha økonomisk effekt.

Andre endringar

I samband med kommuneproposisjonen for 2017 er det varsla ein større reduksjon i skjønsmidlane, deler av desse midlane vert nytta til at kommunar som slår seg saman får behalde basistilskotet. Endringar i skattesystemet med fleire forslag til endringar i skattepolitikken kan få negative konsekvensar for vår økonomi. Av desse forslaga er det særleg endringar i eigedomsskatten som kan få stor påverknad på vår økonomi. I eit globalisert samfunn får skattlegging av fast eigedom auka verdi. Det vil auke presset på eigedomsskatt som ein kommunal skatt.

Den varsla endringa for selskapsskatten frå 2017 om tilbakeføring av deler av selskapsskatten til kommunane er foreslått utsatt til 2018. Det er førebels usikkert korleis dette vil slå ut for den enkelte kommune.

Det er viktig å understreke at økonomien vår vert meir pressa i komande periode uavhengig av nytt inntektssystem og endringar i skattesystemet.

Økonomiske verkemiddel for kommunar som slår seg saman

Inndelingstilskott

Inndelingstilskotet (overgangsordning i inndelingslova) skal sikre at kommunar ikkje får reduserte rammeoverføringar som følgje av ei samanslåing. Kommunar som slår seg saman vil gjennom inndelingstilskotet få full kompensasjon for basistilskot og for netto nedgang i regionalpolitiske tilskot. Den nye kommunen mottar fullt inndelingstilskot i 15 år før nedtrapping over 5 år. Inndelingstilskotet påverkar ikkje demografiske endringar i kostnadsnøkane.

Det vert i tillegg gitt støtte til samanslåingsprosessen gjennom:

Reformstøtte

Kommunar som slår seg saman vil få reformstøtte. Reformstøtta går til alle samanslåtte kommunar med vedtak i reformperioden, med eit minstebeløp på 5 mill kroner pr. samanslåing. Støtta er differensiert etter innbyggjartal.

Modell for dekning av engangskostnader i reformperioden (kroner).

Antall kommuner og innbyggere i sammenslåingen	0-19 999 innbyggere	20- 49 999 innbyggere	50- 99 999 innbyggere	Over 100 000 innbyggere
2 kommuner	20 000 000	25 000 000	30 000 000	35 000 000
3 kommuner	30 000 000	35 000 000	40 000 000	45 000 000
4 kommuner	40 000 000	45 000 000	50 000 000	55 000 000
5 eller flere kommuner	50 000 000	55 000 000	60 000 000	65 000 000

Eingongsstøtte

Kommunal- og Moderniseringsdepartementet vil dekkje naudsynte eingongskostnader ved samanslåinga etter ein standardisert modell.

Modell for reformstøtte i reformperioden (kroner).

Antall innbyggere i sammenslåingen	Reformstøtte
0-14 999 innbyggere	5 millioner
15 000- 29 999 innbyggere	20 millioner
30 000- 49 999 innbyggere	25 millioner
Over 50 000 innbyggere	30 millioner

Ved ei samanslåing med Bergen og Osterøy utgjør reformmidlane 75 mill til den nye kommunen, om Samnanger kjem til er det 85 mill.

Om Vaksdal held fram som eigen kommune fell desse midlane bort.

Raskare omstilling for å tilpasse oss nye rammevilkår

Samla viser utviklinga i rammetilskot, skatt og egne inntekter frå eigedomsskatt, konsesjonskraft og utbytte ein vesentleg reduksjon i inntektsgrunnlaget i planperioden. **Uavhengig** av endring i innbyggjartal og fordeling i dei ulike aldersgruppene må Vaksdal kommune gjere store endringar for å tilpasse seg dei økonomiske rammene. Endringar knytt til inntektssystem, justerte kostnadsveker og egne inntekter er om lag 10 mill i løpet av planperioden. I tillegg kjem auka renter og avdrag som følgje av auka investeringsbehov på om lag 15 mill. Rammene er basert på vidareføring av dagens rammevilkår og føresetnader. Det er her lagt inn ei forsiktig endring i ukjende faktorar i inntektssystemet.

Dersom vi legg SSB sin framskriving til grunn med middels nasjonal vekst frametter, og lav vekst for Vaksdal kommune, viser utrekningar at det i planperioden kan påreknast reduksjonar i rammeoverføringane. Inntektsbortfallet stiller krav til større og raskare endringar for å tilpasse oss nye rammevilkår og redusert behov for tenester.

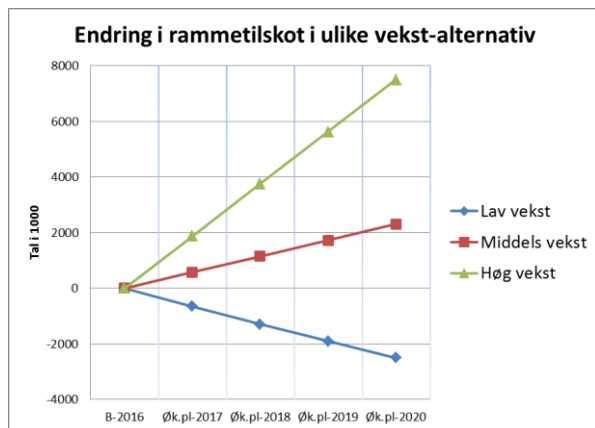
Endra alderssamansetjing gir endra inntekter for Vaksdal kommune. Vaksdal kommune har i 2016 ein behovsindeks som er 18% høgare enn landssnittet.

Rammetilskotet vert gitt i samsvar med utgiftsbehovet i den einskilde kommune – endra behov gir endra rammer. Dei ulike vekst-alternativa lav, middels og høg gir ulik endring i inntekter.

* Behovsindeks

Behovsindeksen forteller noe om hvor dyr en kommune er å drive i forhold til landsgjennomsnittet. Den samlede behovsindeksen er beregnet ved hjelp av et sett kriterier og vektorer som sier noe om hvorfor kommunenes utgifter varierer. Indeksen brukes videre til å beregne kommunens trekk eller tillegg i utgiftsutjevningen.

I dei ulike vekst-alternativa har Vaksdal kommune lavare %-vis auke samanlikna med landet totalt, og veksten er også fordelt ulikt landet totalt. Vaksdal kommune har i dag ein relativt stor andel av eldre, men talet eldre er venta å gå ned i åra som kjem. Samstundes opplever ein at landet totalt vil få fleire eldre. Dette er mellom anna dei forholda som gjer at Vaksdal kommune får relativt mindre av den totale utjamningspotten, og dermed får redusert inntekt ved lav vekst. Endringane medfører endra tenestebehov og utgiftsbehov. Ved endringar må kommunen tilpasse seg slik at utgiftsbehovet endrar seg i takt

med inntekta. Stor vekst vil medføre auka investeringsbehov. Auka renter/avdrag må - i tillegg til auke i driftsutgifter - dekkast innafor inntektsauken.

Auka skatteinntekter vil ikkje ha større effekt for Vaksdal kommune, då skatteinntektene er på under 90% i forhold til landet. Auka skatteinntekt vil då medføre redusert inntektstutjevning. For Vaksdal kommune er det ikkje lagt opp til vekst i skatteinntektene i planperioden. Det er ei viss usikkerheit knytt til skatteinngang framover, om veksten for landet vert lågare enn prognosen i statsbudsjettet (jf 2014) kan det påverke utjevningmidlane negativt.

Avkastning på verdipapir - Aksjar og obligasjonar

Pr 1.tertial 2016 er kommunen sin portefølje om lag 88 mill

AKTIVAKLASSE	MARKEDSVERDI NOK	I PROSENT
Bankinnskudd	2 622 093	3 %
Sertifikat/obligasjonar	72 673 920	83 %
Aksjer	12 492 677	14 %
Totalt	87 788 690	100 %

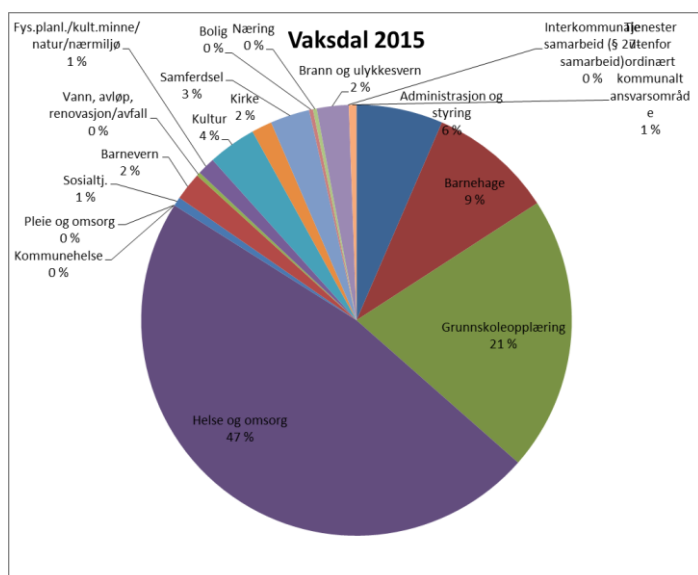
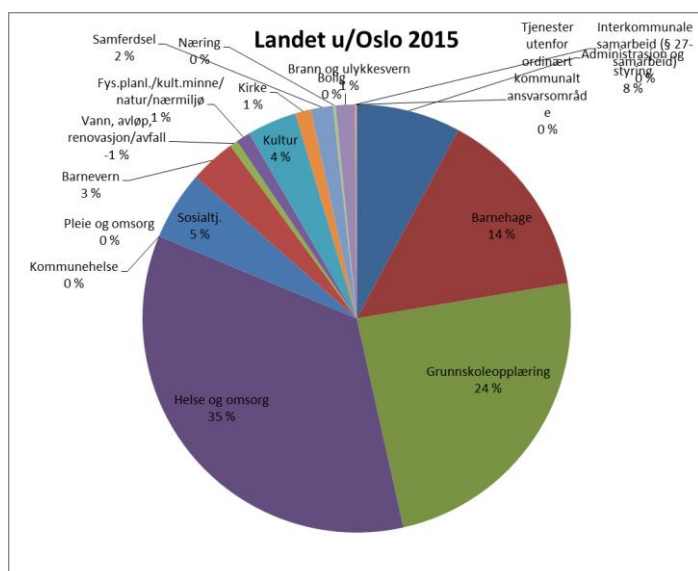
Dei seinare åra har det vore svingingar i avkastning på verdipapir, og i planperioden vert det ikkje budsjettert med avkastning på aksjar. Ei eventuell avkastning i rekneskapsåra vert foreslått overført til fond. Det har tidlegare vore budsjettert med avkastning på obligasjonar på 2 mill årleg. I 2016 er det budsjettert med 1 mill i avkastning. Manglande avkastning seinare år gjer at det ikkje vert budsjettert med avkastning i planperioden.

Utgifter

Utgiftsnivået i kommunen har over tid vore høgt sett i forhold til inntektene. Inntekter frå konsesjonskraft, eigedomsskatt og avkastning på aksjar og obligasjonar er brukt til drift, det er eit mål at desse inntektene i framtida vert brukt til investeringar. Driftskostnadane må framover tilpassast eit lavare inntektsnivå og dette er hovudutfordringa i planperioden.

Kommunal drift går i hovudsak til å produsere velferdstenester som helse og omsorg, grunnskule og barnehagetilbod. Løn og sosiale utgifter utgjør dei største utgiftspostane i kommunale budsjett.

Samanlikna med landet forøvrig ser vi at Vaksdal kommune bruker ein stor del på Helse og omsorg, og dermed mindre på dei andre store sektorane som Barnehage og Grunnskule. Samla bruker Vaksdal komme 77% av netto driftsbudsjett på desse sektorane samla, medan tilsvarende tal for landet forøvrig er 73%.

Når behovet vert redusert som følgje av folketalsutviklinga i perioden er det naturleg å redusere omfanget av desse tenestene. Samhandlingsreforma og andre føringar legg opp til endringar i tenestetilbodet i kommunane. Brukarane sine preferansar har også endra seg frå tidlegare.

I Økonomiplanperioden må utgiftsnivået reduserast for å tilpassast kommunen sine reduserte inntekter. Samstundes er det viktig å ha eit mål om 1,75 % netto driftsresultat, overskotet er tenkt sett av til investeringar og disposisjonsfond for å takle ubalanse over tid.

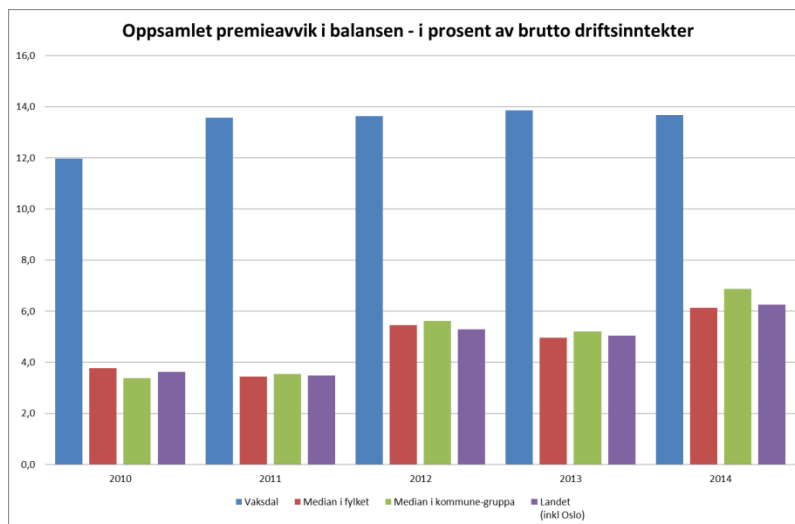
Pensjonskostnader

Det er venta at **pensjonskostnadane** vil auke ut over det som blir kompensert gjennom prisjustering av inntektene i statsbudsjettet. Auken i pensjonspremie har samanheng med lønsutviklinga, låg rente og auka levealder. Redusert amortiseringstid til 7 år for premieavvik vil ha budsjetteffekt frå 2015 og bidra til å auke pensjonskostnadane.

Vaksdal har eit oppsamla premieavvik på 45,7 mill pr 1/1-2016.

Som motpost til det store premieavviket er det sett av midlar av overskotet til eit fond som kan nyttast til å dekke inn negativt premieavvik, amortisering (avskrivning) av premieavvik og ev. tap på verdipapir. Amortiseringsfondet er 44,5 mill pr 1/1-2016.

Det er venta mindre premieavvik i åra som kjem.

Investeringar og lånegjeld

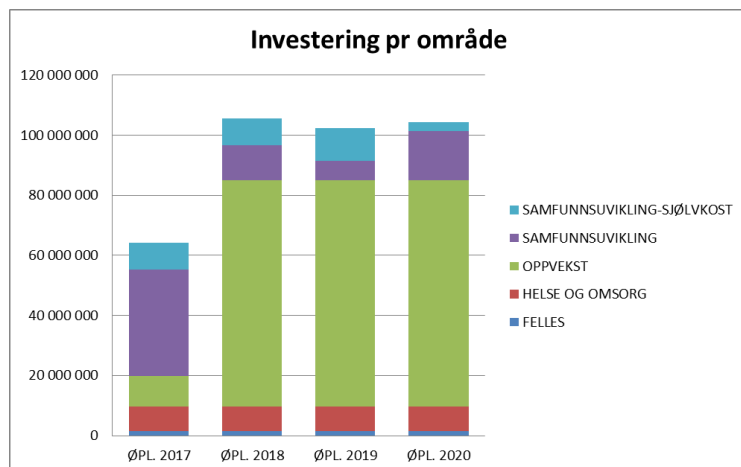
Gjeldane investeringsplan er lagt til grunn og rullert i økonomiplanperioden. Enkelte prosjekt eller deler av prosjekt er av ulike grunner skyvd litt ut i tid i investeringsplanen.

Det vert lagt opp til store investeringar i planperioden, føresetnaden for å tilrå dette er at investeringane medfører reduserte driftskostnader framover og inntektsvekst gjennom bustadbygging som kan generere folketalsvekst. Finansiering gjennom store låneopptak medfører lånegjeld godt over måltalet og vil medføre auka kapitalkostnader i kommunen. Større og raskare omstillingar for å tilpasse oss rammevilkåra er ein føresetnad for berekraftig drift framover.

Investeringar til skule og helse og omsorg er lagt inn for å synleggjere mogelege kostnader i perioden. Behandling av sak om tilstandsrapport oppvekstbygg og val av skulestruktur vil avgjere vidare framdrift og kostnader i investeringsperioden. Forprosjektet og tilstandsvurdering av bygg helse og

omsorg vil avdekke nærare kostnader ved driftsendringane i helse og omsorg og ev lån og tilskot frå Husbanken. Kapitalbudsjettet for 2017 vert endeleg behandla i årsbudsjettet for 2017.

KAPITALBUDSJETT	ØPL. 2017	ØPL. 2018	ØPL. 2019	ØPL. 2020	SUM 2017-2020
FELLES ØKONOMI - SENTRALT BUDSJETTERT					
IKT/Digitalisering	1 200 000	1 200 000	1 200 000	1 200 000	4 800 000
Kyrkja - investering	200 000	200 000	200 000	200 000	800 000
HELSE OG OMSORG					
Prosjekt Demenssenter/helsehus	8 000 000	8 000 000	8 000 000	8 000 000	32 000 000
Prosjekt: Innovasjon i omsorg	300 000	300 000	300 000	300 000	1 200 000
OPPVEKST					
Investeringar bygg for oppvekst	10 000 000	75 000 000	75 000 000	75 000 000	235 000 000
Opprusting uteområde skular/barnehagar	200 000	200 000	200 000	200 000	800 000
SAMFUNNSUTVIKLING					
Investeringar kommunale bygg	9 200 000	5 000 000	5 000 000	5 000 000	24 200 000
Stanghelle vest - Tettaneset bustadområde	19 200 000	0	0	9 500 000	28 700 000
Møteplassar / grøntanlegg / nærmiljø /trafiksikring	500 000	500 000	500 000	500 000	2 000 000
Samferdsel og rastiltak	3 050 000	1 550 000	350 000	1 150 000	6 100 000
Plan og geodata	2 800 000	700 000	700 000	200 000	4 400 000
Brannvern	600 000	4 000 000	0	0	4 600 000
Vassforsyning, sjølvkost	1 500 000	1 500 000	1 500 000	1 500 000	6 000 000
Avlaup, sjølvkost	7 500 000	7 500 000	9 500 000	1 500 000	26 000 000
SUM INVESTERINGAR	64 250 000	105 650 000	102 450 000	104 250 000	376 600 000

Tiltak på investeringsplanen

Investeringar i gjeldande plan er vidareført. Tiltaka er samla i større postar i økonomiplanen, i årsbudsjetta er det meir detaljert sett opp. Av større tiltak i perioden kan nemnast investeringar innan skule og helse og omsorg, nytt vassverk på Vaksdal og andre større investeringar innan vatn og avlaup og tilrettelegging for bustadutbygging.

Helse og omsorg

Det er lagt inn midlar til prosjekt i samband med omleggingane i tenestene. Det kan verta nødvendig med ytterlegare investeringar i perioden til omlegging av drifta, nærare kostnadsberekningar vil ligge føre etter tilstandsvurdering og forprosjekt. Det er aktuelt å nytte Husbanken sine låne- og tilskotsordningar til dette prosjektet.

Oppvekst

I planperioden er det lagt inn midlar til nybygg Dale barne- og ungdomsskule vidareført frå gjeldande plan.

Samfunnsutvikling.

Til utbygging på Tettaneset er infrastruktur første byggetrinn er lagt inn i 2017, byggetrinn 2 i 2020. Det er lagt inn midlar til kommunale bygg t.d. rehabilitering/ombygging av bueningar. I tillegg er det naudsynt med midlar til plan/geodata i samband med planprosessar m.a. knytt til K5. Ulike tiltak knytt til samferdsle og ras er lagt inn og investering i ny brannbil på Vaksdal i 2018. Innan sjølvkost er kostnadane ved nytt vassverk på Vaksdal lagt i planen. Det er og lagt inn midlar til planlagt høgdebasseng Myster og avløpssanering.

Finansiering

Pr 31.12.2016 vil Vaksdal kommune ha om lag 287 mill i lånegjeld.

Lånegjelda til kommunen vil auka noko frametter for å finansiere investeringsprogrammet. Det er viktig å få større deler av finansieringa frå driftsoverskotet. Det vert lagt opp til at sal av eigedom, overføring frå drift og refusjon av mva reduserer låneopptaket. Det er lagt opp til overføring av i underkant av 1 mill frå drift. Det hadde vore ønskeleg å auke denne delen, men den pressa økonomiske situasjonen gjer dette vanskeleg.

	ØPL. 2017	ØPL. 2018	ØPL. 2019	ØPL. 2020	SUM 2017-2020
Bruk av formidlingslån	2 000 000	2 000 000	2 000 000	2 000 000	8 000 000
Bruk av lån m/rentekomp. Skule/kyrkje	-	-	-	-	-
Bruk av ordinære lån	47 443 000	80 563 000	78 003 000	79 443 000	285 452 000
Samla låneopptak	49 443 000	82 563 000	80 003 000	81 443 000	293 452 000
Sal av fast eigedom	3 000 000	3 000 000	3 000 000	3 000 000	12 000 000
Frå fond	-	-	-	-	0
Frå drift	957 000	957 000	957 000	957 000	3 828 000
Frå MVA	12 850 000	21 130 000	20 490 000	20 850 000	75 320 000
Lån IB	287 527 680	320 570 680	383 833 680	441 836 680	
Lån IB + nytt låneopptak	336 970 680	403 133 680	463 836 680	523 279 680	
Avdrag	15 000 000	17 900 000	20 600 000	23 300 000	76 800 000
Avdrag formidlingslån	1 400 000	1 400 000	1 400 000	1 400 000	5 600 000
Sum avdrag	16 400 000	19 300 000	22 000 000	24 700 000	82 400 000
Lånegjeld etter avdrag	320 570 680	383 833 680	441 836 680	498 579 680	
Renteutgifter gamle og nye lån	8 300 000	9 900 000	11 400 000	12 800 000	42 400 000

Lånegjelda i planperioden

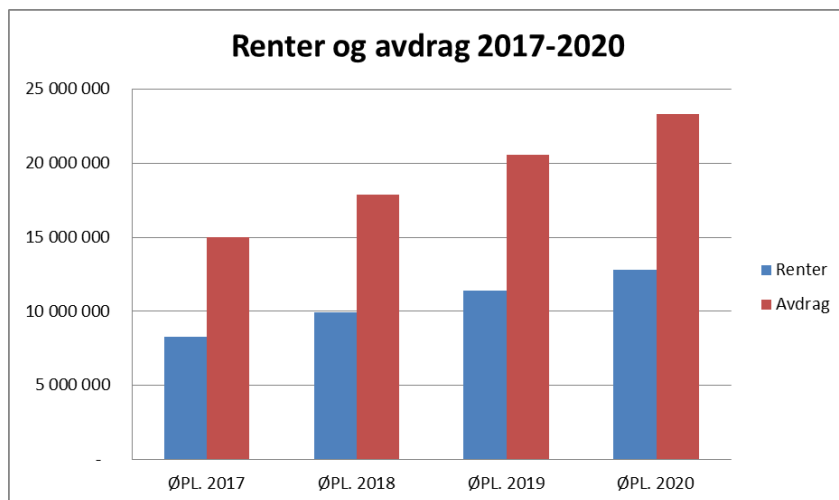
Landssnittet for netto lånegjeld i prosent av brutto driftsinntekter er 73%.

Dersom låneopptak og finansiering vert som vist i tabell over, vil netto lånegjeld i prosent av brutto driftsinntekter auke frå dagens 51,3% til om lag 103% i 2020.

Ev bruk av fond

Bruk av fond vil redusere låneopptaket og rente- og avdragsutgifter. Dersom ein tek 10 mill frå fond kvart år – 40 mill til saman – vil dette redusere lånegjelda og rente- og avdragsutgiftene. Netto lånegjeld i prosent av brutto driftsinntekter vil verte redusert til om lag 94%. Rente- og avdragsutgifter vil verte redusert med om lag 2,6 mill (dvs. ei auke med 12 mill frå 2016-nivå). Det er ikkje lagt opp til bruk av fond i planen

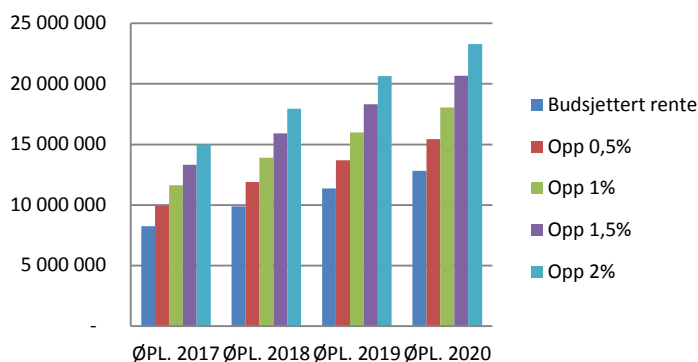
Renter og avdrag

Renter og avdrag vil auke i med 14,6 mill perioden.

Ved stort låneopptak vert vi svært utsett dersom renta stig.

Konsekvenser av ulike renter

Strategiske val og endringar i drifta i økonomiplanen

Økonomisk har Vaksdal vanskelege år føre seg med monaleg inntektssvikt frå både statlege løyvingar og i egne inntekter. Kraftinntektene vil venteleg vere lave i minimum 5-10 år, men kan auke igjen seinare. I økonomiplanen legg vi til grunn vanskelege tider for kommunen i planperioden og ti års perioden. Kostnadane må tilpassast rammevilkåra både på kort og lang sikt.

Demografiske forhold viser nedgang i folketallet med færre barn og færre eldre. Behovet for kommunale tenester vert redusert, og kapasitet og ressursbruk må tilpassas denne utviklinga.

Organisasjonen har arbeidd med å utvikle og endre dei kommunale tenestene for å gjere oss rusta til å møte endra behov og nye rammevilkår. Gjennom organisasjonsutviklingsprosjektet (OU) har alle einingar vurdert tenestetilbod, samhandling, kvalitet og utviklingsbehov innafør eigen eining og kommunen samla. Det er lagt vekt på å planlegge og skape handlingsrom for endring. I planperioden 2017 -2020 må krevjande endringar gjennomførast innan alle aktivitetsområde i heile organisasjonen.

Dei strategiske vegvala i gjeldande plan er vidareført.

Rammer:

Framtidsbildet i 4 – års perioden med endringar i inntektssystem og demografi, reduksjon i egne inntekter og auka kapital- og pensjonskostnader viser at kommunen må gjere prioriteringar og vegval for å tilpasse og styrke vår posisjon og ruste oss for framtida. Med det som bakteppe vert følgjande rammer lagt til grunn for økonomiplanperioden:

Ved tilpassing av rammer er det gjort generelle nedtrekk, tilpassingar som følgje av endra kostnadsvekter og justering av dagens tenestenivå og einingskostnader.

Tal i heile 1000

	Bud-2016	Øk.plan-2017	Øk.plan-2018	Øk.plan-2019	Øk.plan-2020
Felles	26 100	25 500	25 500	25 400	25 300
Oppvekst	69 800	68 200	66 100	65 000	62 900
Helse og omsorg	122 800	117 100	112 900	108 700	106 300
Samfunnsutvikling	40 100	37 700	37 600	37 500	37 300
Sum	258 800	248 500	242 100	236 600	231 800
Endring		-10 300	-16 700	-22 200	-27 000

Heilårsverknad av budsjettvedtak for budsjett 2016 er lagt inn.

Ekstraordinære vedlikehaldsmidlar er ikkje vidareført i planperioden.

Det er gjennom tilstandsvurderingane avdekket store etterslep på vedlikehald av kommunale bygg og rådmann vil legge fram eige sak om bruk, opprusting og ev sal av bygg i samband med årsbudsjettet for 2017, jf vedtak B2016. Mogelege finansieringskjelder for reduksjon av vedlikehaldsetterslepet kan vera salsmidlar, fondsmidlar og/eller auka eigedomsskatt øyremerka for formålet. Ordinert verdibevarande vedlikehald bør dekkast av ordinære driftsmidlar, det er likevel vanskeleg å prioritere når økonomien er såpass krevjande.

Rammene er basert på endringane i folketalet og venta reduksjon i behovet for tenester for barn og eldre. Størst nedgang er venta i helse og omsorg, rammene er basert på prognosane for aldersgruppa 80+ .

Helse og omsorg

Ny kommunedelplan helse og omsorg 2015-20130 legg til grunn eit moderne tenestetilbod i samsvar med samhandlingsreforma og andre nasjonale føringar. Prosjektet «Lev Vel i Vaksdal – meistring og deltaking heile livet» skal leggja til rette for og bidra til realisering av planane frå tidlegare OU-arbeid i helse og omsorg og av strategiane i Kommunedelplan helse og omsorg. Prosjektet skal sikra at me får gode og framtidsretta helse- og omsorgstenester i kommunen, og at tilgjengelege ressursar vert nytta på beste måte. Prosjektet er heimla i gjeldande økonomiplan og budsjett for Vaksdal kommune og er godt forankra både administrativt og politisk.

Hovudmålsetning for prosjektet:

- Meistring og deltaking heile livet.
- Mobilisera og engasjera samfunnet sine omsorgsressursar.
- Framtidsretta og berekraftige tenester.
- Systematisk og kontinuerleg utvikling og innovasjonsarbeid.

Prosjektet har to hovudsatsingsområde:

1. Utvikling av eit ressurscenter/ «minibygd» for demens i Jamne-området ved Vaksdal sjukeheim med ulike buløysingar, tilrettelagt inne- og uteområde og base for kompetanse og tenester innan demensfeltet.
2. Oppretting av Helsehus på Daletunet med fokus på opptrening og rehabilitering og eigen brukarlab for teknologiske løysingar.

Oppvekst

Kommunen har satsa på barnehageutbygging og har to nye, moderne barnehagar på Vaksdal og Stanghelle i tillegg til Dale- og Stamnes barnehagar. Nedgang i barnetalet i perioden krev tilpassing av tilbodet framover, mest merkbar vert det i Stamnes og på Vaksdal, men også dei andre barnehagane vil merke dette.

I kommunedelplan oppvekst er kvalitet i fag, prosessar og strukturar hovudmålet. Utviklinga i barnetalet i planperioden vil gje få elevar på kvart trinn i barneskulane. Dette utfordrar den fagleg kvalitet i skulane våre. Kommunen har ingen fulldelte barneskular. Rektorane og skuleleiinga har peika på dei utfordringane utviklinga i barnetalet og inntektene våre vil gje for skulen vår i framtida og har tilrådd ei nytenking rundt skulestruktur for å kunne sikre eit fagleg godt tilbod som gir godt læringsutbytte for elevane i kommunen og effektiv skuledrift.

I samband med behandling av gjeldande økonomiplan i juni 2015 vedtok kommunestyret ei utgreiing om skulestruktur. Ei heilskapleg analyse der pedagogiske, samfunnsmessige og økonomiske vurderingar skal leggjast vekt på og strukturen skal tilpassast tildelte økonomiske rammer. Målet er ein framtidig skulestruktur som skal gje ein framtidsretta skule der opplæringsstilbodet skal vera likeverdig uavhengig av kor i kommunen ein bur. Utgreiinga vert lagt fram for behandling i kommunestyremøte i juni 2016.

Desentralisert skulestrukturen med fådelte nærmiljøskular er ressurskrevjande og det gjev små og mindre robuste fagmiljø for det pedagogiske personalet. Det vil vera nødvendig å endra strukturen internt på den enkelte skule med undervisning i større grupper, reduksjon i timar til tidleg innsats i

norsk, engelsk og matematikk, deling av grupper, spesialundervisning og særskild språkopplæring i økonomiplanperioden.

Kostnadsnøkler i det nye inntektssystemet kompenserer i mindre grad avstand og desentralisert drift i små kommunar. Samtidig varslar regjeringa auka fokus på fagleg krav i grunnskulen. Små kommunar med lågt barnetal og fleire skular vil få vanskar med å opprettehalde ein slik struktur.

I Kommunedelplan Oppvekst mot 2020 er målet at elevane i Vaksdal skal ha grunnskulepoeng som landet elles. Dette er eit viktig mål då resultatet i grunnskulepoeng elevane har når dei går ut frå 10. årssteg har innverknad på fullføring av vidaregåande skule. Av del elevar med grunnskulepoeng under 30 poeng er det i underkant av 25 % som fullfører vidaregåande skule. Grunnskulepoenga for elevane som går ut av 10. årssteg i kommunen er framleis svake. Medan resten av landet fekk auka grunnskulepoeng, gjekk Vaksdal i 2015 litt tilbake.

Samfunnsutvikling

Folketalsauke er ei hovudmålsetjing for kommunen og ligg til grunn for arbeidet med bustadutvikling, næringsutvikling og tenesteutvikling i kommunen fram mot 2030. I planperioden er det viktig å skape handlingrom for utvikling gjennom

- å legge til rette for bustadutbygging og folketalsauke
- arbeide for utbygging og fortetting i stasjonsbyane for å realisere vinstane med ny veg og bane
- rullering av kommuneplanen med samfunnsdel og arealdel.
- å skaffe oversikt over kommunale eigedomar og anlegg og vurdere tilstand og ev oppgradering, avhending og ev nye behov
- gjennomføre viktige satsingar innafor vatn og avlaup som nytt vassverk Vaksdal og tiltak knytt til avlaup

Kommunen har lav arbeidsplassdekning og utpendlinga er aukande. Som del av ein felles bu-, service- og arbeidsmarknad i Bergensregionen nyttar innbyggjarane seg i stor grad av tilboda i Bergen i tillegg til lokalt. Samtidig ønskjer kommunen tilflytting som kan gje folketalsvekst og utvikling i tettstadane/stasjonsbyane. Vegprosjekta K5 og Ringveg aust kan føre til ei større utvikling aust for Bergen og bidra til å realisere denne visjonen. «Bynært bygdeliv» i kommunen sin profil handlar også om verdiar, kultur og identitet som vi ønskjer å bygge vår utvikling på og skape vårt omdømme kring. Dette utfordrar oss til å tenkje nytt og utvikle oss for å skape attraktive lokalmiljø med moderne infrastruktur og eit tilpassa tenestetilbod.

Gjennom å synleggjere og vidareutvikle våre fortrinn kan vi auke vår attraktivitet for å skape folkevekst og bulyst her i randsona til byen.

Tenesteområda i planperioden

Oppvekst

Vaksdal kommunen har 4 barnehagar, på Vaksdal, Dale, Stanghelle og Stamnes, og 5 skular, på Vaksdal, Dale, Stanghelle, Stamnes og i Eksingedalen, i tillegg kjøper kommunen skuleplassar til elevar frå Eidslandet skulekrins i Modalen kommune. Kommunen yter tilskot til Modalen for førskuleborn frå Eidsland og Modalen som går i barnehage i Modalen.

I rammene for tenesteområde oppvekst ligg grunnskuletilbod, barnehagetilbod, PPT, vaksenopplæring og sentralt skulebudsjett.

Kostnadsnivået for skule pr 2015 ligg under nivå til kommunegruppa 3, men er høgare enn fylket og landet. Kostnadsnivå i barnehage ligg i 2015 under kommunegruppa, fylket og landet noko som mellom anna skuldast at færre barn går i barnehage i vår kommune. Det er ei auke i kostnadsnivået for barnehagane i Vaksdal frå 2014 til 2015.

Vaksdal har over tid hatt mange elevar med spesialundervisning, men med godt gjennomført systemarbeid over tid har vi no klart å redusera del elevar med spesialundervisning til omlag 10 % og vi nytta mindre timeressursar til spesialundervisning enn landet elles. Barnehagane og skulane har jobba med endringar i fleire år og kompetanse i høve tilpassa opplæring er styrka. PPT har stort fokus på arbeid med systemretta arbeid i skulane og barnehagane våre, i tillegg til individretta sakkunnig arbeid.

Vaksenopplæringa har kjøpt opplæring i norsk og samfunnsfag i Voss og Bergen kommune, men i planperioden vil Vaksdal kommune drifte tilbodet sjølv.

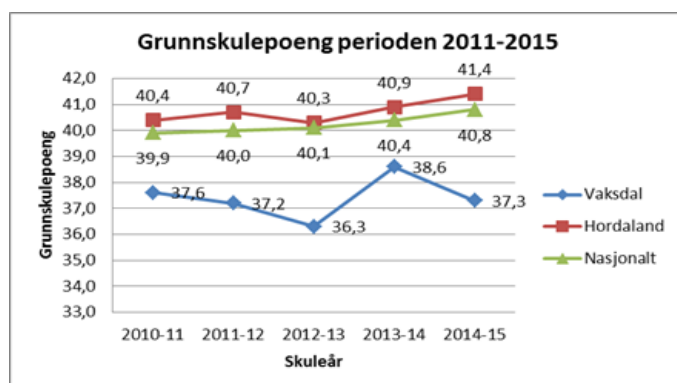
Mål for tenesteområde oppvekst 2017 -2020

Fremje barna og elevane si faglege og sosiale utvikling i tråd med sentrale og lokale målsettingar gjennom omsorg, lek, læring og danning

Framtidig skulestruktur skal gje ein framtidretta skule der opplæringstilbodet skal vera likeverdig uavhengig av kor i kommunen ein bur.

Vi skal bli enda betre kvalifisert til å utøva våre roller som aktive oppveksteigarar i ein kunnskapsutviklande styringsdialog, og som aktive oppvekstleiarar gjennom eit leiarskap som fremja medarbeidarskap.

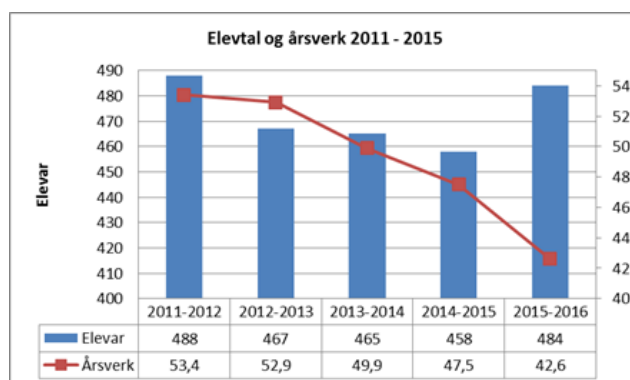
I Kommunedelplan Oppvekst mot 2020 er målet at elevane i Vaksdal skal ha grunnskulepoeng som landet elles. Dette er eit viktig mål då resultatet i grunnskulepoeng elevane har når dei går ut frå 10. årssteg har innverknad på fullføring av vidaregåande skule. Av del elevar med grunnskulepoeng under 30 poeng er det i underkant av 25 % som fullfører vidaregåande skule.

Dei faglege måla for nasjonale prøvar og grunnskulepoeng har me ikkje nådd dei siste åra. Skulane har arbeidd godt med tiltak for å auke læringsutbytte og snu trenden, men resultatane uteblir, særleg i høve grunnskulepoeng. Skuleåret 2014/2015 er resultatane om lag som tidlegare år og vi ligg under snittet for Hordaland og landet elles.

Innhaldet i barnehage og skule skal gi barn og unge grunnlaget for sitt vaksne liv, livsmeistring. Mange elevar i Vaksdal har eit for svakt fagleg utbytte av opplæringa. Dette fører til at for mange elevar ikkje fullfører vidaregåande opplæring og forfallet har auka i Vaksdal dei siste åra, medan landet elles har ein reduksjon. Gjennomføring av vidaregåande opplæring aukar sannsynet for varig tilknytning til arbeidslivet og reduserer risikoen for bruk av offentlege trygde- og stønadsordningar. Nesten 20 % av 24-åringar som ikkje har fullført vidaregåande skule nyttar trygde- og stønadsordningar frå staten. Eit kunnskapsintensivt og spesialisert arbeidsliv, ny teknologi og betydinga av den enkelte si allmenndanning, gjer at alle elevar treng å utvikla solide faglege kunnskapar og ferdigheiter i skulen.

Det ligg ei målsetting i økonomiplanperioden om å redusere driftskostnadene i kommunen og innan oppvekst kan dette kan møtast gjennom ein generell reduksjon på tenestenivå eller endringar i organisering og struktur. Dei auka krava til fagleg utbytte av opplæringa som gjev grunnlag for livsmeistring vil verta hovudutfordringa for skulane i Vaksdal med reduksjon i dei økonomiske rammene. Vaksdal kommune må ha kapasitet til å ta i mot og følgje opp born, unge og vaksne i tenesta, her under tilstrekkeleg bemanning.

For å tilpasse oss elevtalet og rammene i økonomiplanen må drifta reduserast i perioden om skulestrukturen er lik eller om den vert endra. For å møte dette arbeider både barnehagar og skular med å auka kompetanse på alle nivå. Særleg vert det ei utfordring for barneskulane med auka fagkrav til undervisning for lærarane i faga norsk, engelsk og matematikk. I ein økonomisk utfordrande periode er det spesielt viktig å diskutera kvalitetsnivået i tenesta. Kva er godt nok?

Desentralisert skulestrukturen med fådelte nærmiljøskular er ressurskrevjande og det gjev små og mindre robuste fagmiljø for det pedagogiske personalet. Det vil vera nødvendig å endra strukturen internt på den enkelte skule med undervisning i større grupper, reduksjon i timar til tidleg innsats i norsk, engelsk og matematikk, deling av grupper, spesialundervisning og særskild språkopplæring i økonomiplanperioden.

Fødselstala i kommunen viser at barn totalt i kvart årskull vil ligge mellom 37 og 62 born. Det er særleg fødselstala i områda Stamnes, Eidslandet og Eksingedalen som går ned. Dale vil oppleva auke, medan Vaksdal får ein nedgang. Oversikt barnetal i dei ulike skulekretsane (pr. mai 2016)

Fødselsår	-15	-14	-13	-12	-11	-10	-09	-08	-07	-06	-05	-04	-03	-02	-01	-00
Vaksdal	18	15	8	13	11	12	21	17	29	14	22	18	6	0	0	0
Stanghelle	11	12	9	9	13	17	6	9	13	10	13	8	13	0	0	0
Dale	21	15	19	9	16	14	19	13	9	18	12	7	10	41	45	59
Stamnes	5	3	3	4	4	0	9	9	6	7	2	4	5	0	0	0
Eidslandet	0	1	1	1	0	0	1	0	3	1	0	1	2	0	3	2
Eksingedalen	1	2	1	1	0	0	1	1	1	1	2	0	3	0	1	3
Samla	56	48	41	37	44	44	62	47	57	46	52	37	40	41	49	64

For å nytte heile kapasiteten på dei ulike avdelingane i barnehagane må vi vurdere i kva grad vi kan ha opne alle avdelingane i alle barnehagebygga og i bygdene. Kapasiteten i dei nye og største barnehagane på Stanghelle og Vaksdal må nyttast kostnadseffektivt.

Helse og omsorg

Tenesteområde helse og omsorg omfattar dei tre einingane for sjukeheimsteneste, heimeteneste og folkehelse og familie.

Dei 56 sjukeheims plassane er fordelte på Daletunet omsorgssenter og Vaksdal sjukeheim. Rundt 12 av dei vert nytta som korttids plassar for utskrivingsklare pasientar frå sjukehus og heimebuande som treng trening og rehabilitering og tidsavgrensa opphald for helsehjelp og omsorg, eller som avlastning for pårørande

Heimetenesta har hovudbase på Daletunet og omfattar heimehjelp (praktisk bistand), heimesjukepleie, dagavdelingar, Elvavegen (bueiningar for psykisk utviklingshemma) og forvaltningskontoret.

Folkehelse og familie er eit tenesteområde samansett av mange små avdelingar og fagmiljø: legeteneste, helsestasjon/skulehelseteneste, flyktingeteneste, NAV, avdeling for psykisk helse og rus, barnevern og fysio- og ergoterapi. Fysio- og ergoterapi held til i Turbinen. Dei andre avdelingane er samla på Heradshuset.

Kommunedelplan helse og omsorg

2015 - 2030

Aktivitet, deltaking og meistring heile livet

Helse- og omsorgstenestene i Vaksdal kommune har hatt sitt fundament i institusjonsteneste med 76 sjukeheims plassar attende i 2009. Dei seinare åra har målsetning vore å vri tenestene over mot meir helsefremming, førebygging og rehabilitering med fundament i tenester i heim og med utgangspunkt i brukar sine ressursar og eigenmeistring. Talet sjukeheims plassar har vorte redusert og tilpassa det synkande talet eldre over 80 år, og det har vorte meir fokus på tenester og tiltak som bidreg til aktivitet, deltaking og meistring gjennom heile livet.

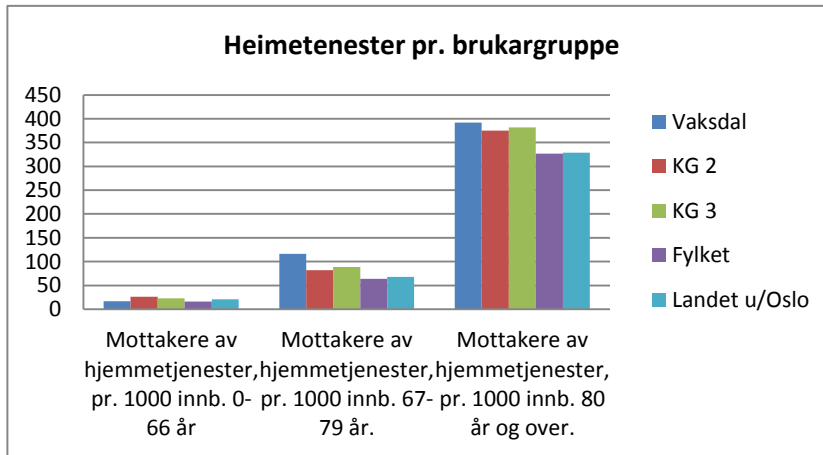
Kommunedelplan helse og omsorg 2015 – 2030 omhandlar mål og strategiar for tenestene framover.

I økonomiplanperioden vert det store endringar innan heile tenesteområdet. Økonomisk vert det krevjande med eit nedtrekk som tilsvarar reduksjon av rundt 20 stillingar. Eit slikt nedtrekk krev at ein set inn tiltak for å tilpassa og utvikla tenester. Grensa mellom offentleg og privat ansvar vert utfordra, og helsepersonell må samarbeida med brukarar, pårørande og frivillige i langt større grad enn tidlegare. Det vert heilt avgjerande å gjera ein stor innsats for å få mest mogeleg ut av dei ressursar me har tilgjengelege, og for å løysa oppgåvene med mindre ressursar. Kommunedelplan helse og omsorg vart vedteken av Kommunestyret i april 2016, og strategiane frå planen skal realiserast gjennom prosjektet «Lev Vel i Vaksdal – meistring og deltaking heile livet».

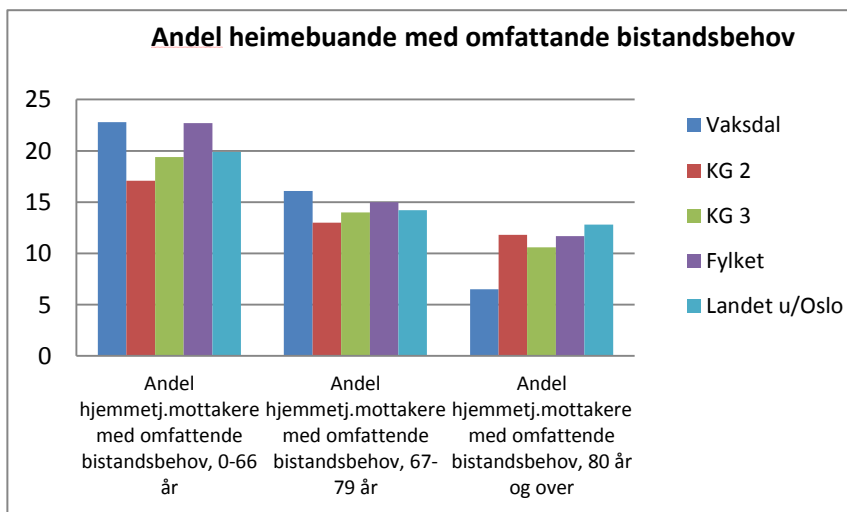

Hovudprosjektet varer frå juli 2016 og ut 2018. Prosjektet har to hovudsatsingsområde: utvikling av ressurscenter for personar med demens i Jamneområdet ved Vaksdal sjukeheim og oppretting av Helsehus på Daletunet med fokus på opptrening og rehabilitering og brukarlab for teknologiske løysingar (sjå vedlagde rapport).

Framover vert det meir fokus på samarbeid rundt tenester enn på avdelingar, og endringane vil kunne gi konsekvensar for organisering innad i tenesteområdet og eventuelt mellom tenesteområde.

Styringsdata frå m.a. Kostra viser at me har eit potensiale i å satsa på førebyggjande og rehabiliterande tiltak, og sentrale styringssignal viser at me er på rett veg med strategiane frå kommunedelplanen og satsingsområda i «Lev Vel»-prosjektet.

KOSTRA tal frå 2015 viser at me gir heimetenester til mange av aldersgruppa over 80 år samstundes som me har færre i denne gruppa med omfattande hjelpebehov.

Planar og strategiar samsvarar godt med sentrale føringar frå «Omsorg 2020» og St. meld. 26 «Fremtidens primærhelsetjeneste – nærhet og helhet». Meldinga til kommunane om å satsa på fornying, innovasjon og nye og effektive metodar, vart endå meir forsterka i desse dokumenta. Det vert anbefala å styrka heimetenesta, ta i bruk brukaren sine eigne ressursar, samarbeida med pårørande og frivillige, auka innsats på hab-/rehabilitering og tilrettelegging og bruk av teknologi for å oppnå meistring for den enkelte og for betre ressursutnytting.

Satsane for investeringstilskot til bygging og oppgradering av sjukeheimplassar og omsorgsbustadar vert auka, og satsinga innan demensfeltet og på kvardagsrehabilitering skal holda fram. «Demensplan 2020» som kom i november 2015, har tittelen «Et mer demensvennlig samfunn» og etterlyser meir medverknad frå personar med demens. Planen er laga ut frå fokusgruppeintervju med personar med demens og deira pårørande. Målet er å sikra langsiktig og heilskapleg planlegging av lokalsamfunn og omgjevnad, samt dimensjonering og kvalitetsutvikling av tenester til det aukande talet personar med demens og deira pårørande.

Mål for tenesteområde helse og omsorg 2017 -2020

1. Brukarane skal verta møtt med eit ressursorientert perspektiv, og det skal vera fokus på helsefremjande, førebyggjande og rehabiliterande tiltak.

Me når målet gjennom å byggja ut dei nedste stega på omsorgstrappa og gjennom kompetanseheving og bevisstgjerung av tilsette på alle ledd og alle avdelingar. Me nyttar metodar som kartlegg ressursar og har meir fokus på gruppebasert oppfølging frå helsestasjon og skulehelseteneste og gjennom heile livsløpet. Barnevernet har fokus på tidleg innsats i familien, og det vert samarbeida over avdelingar og tenesteområde for å unngå fråfall frå skule og arbeidsliv.

2. Brukarane skal ha reell mogelegheit for brukarmedverknad, og det skal samarbeidast meir og betre med pårørande og frivillige.

Me når målet ved brukarmedverknad både på system- og individnivå. Systemnivå kan vera gjennom Ungdomsrådet, Eldrerådet og Råd for menneske med nedsett funksjonsevne og gjennom foreldre-, pasient- og pårørandegrupper. Prosjektet «Lev Vel i Vaksdal» har meir systematisk samarbeid med frivillige som eit satsingsområde. Demenssatsinga av prosjektet legg også opp til brukarmedverknad for personar med demens og deira pårørande ved utforming av demenssenter og tenestetilbod. Brukarmedverknad på individnivå skal alltid ha fokus, og er ein naturleg del av individuelle tiltak og ved satsing på gruppe- og meistringstilbod.

3. Arbeidet med å vri innsats frå pleie og omsorg til deltaking og meistring skal holda fram, og sjukeheimplassar/-grupper skal plasserast på ein måte som sikrar god utnytting av ressursar og kompetanse.

Me når målet ved å tilpassa tal sjukeheimplassar og ved fleksibel og målretta bruk av plassane. Ved utforming av dei to sentera i «Lev Vel»-prosjektet vil dei fleste langtidsplassar verta på Vaksdal sjukeheim, medan Daletunet vil ha flest korttidsplassar. Korttidsavdelinga skal ha tettare samarbeid med heimetenesta, og heimetenesta iverkset tiltak som utset innlegging på fast plass på sjukeheim.

4. Teknologi skal takast i bruk for at brukarar i alle aldrar med fysiske, psykiske og sosiale funksjonsvanskar skal oppnå betre meistring og livskvalitet, og for å effektivisera tenestene.

Vidare satsing på teknologi vert følgd opp i prosjektet «Lev Vel i Vaksdal». Me byggjer opp kompetanse på området gjennom kursing, vidareutdanning og hospitering/studieturar, og me samarbeider med forskarar og andre eksterne for å finna dei beste løysingane. Me deltek i interessant utviklingsarbeid og utprøving av teknologiske løysingar saman med brukarar.

5. Det skal etablerast ressurscenter for personar med demens på Vaksdal og Helsehus med brukarlab for teknologiske hjelpemiddel på Daletunet.

Vert utvikla i samsvar med planar og framdrift i prosjektet «Lev Vel i Vaksdal» (vedlagde rapport).

6. Innbyggjarane skal få forsvarlege og «gode nok» tenester.

For å nå dette, må me holda oss oppdaterte på lover, føringar, kvalitetskrav og faglege anbefalingar, og me må kjenna og bruka styringsdata. Nivået på tenestene må tilpassast økonomiske ramar, tilgjengelege ressursar og lovkrav. Me må samarbeida godt internt og eksternt og nytta tilgjengelege ressursar godt. For å ta i bruk ressursane i personalgruppa, vert det viktig å satsa på heiltidskultur og redusera sjukefråvær. Det må utgreiast og eventuelt gjerast avtalar med vertskommunar om tenester me ikkje kan eller får store vanskar med å levera sjølv. T.d. gjeld det legevakt som etter ny akuttmedisinsk forskrift stiller krav det vert vanskeleg å innfri for ein kommune på Vaksdal sin storleik. Det gjeld meir «spesialisert» rehabilitering som før vart gitt i spesialisthelsetenesta, og det gjeld øyeblikkeleg hjelp (ØH) tilbod for somatikk og frå 2017 ØH-tilbod for rus/psykiatri.

Samfunnsutvikling

Folketalsauke er ei hovudmålsetjing for kommunen og ligg til grunn for arbeidet med bustadutvikling, næringsutvikling og tenesteutvikling i kommunen i planperioden og vidare.

Rådmann legg til grunn aktiv deltaking i viktige prosessar som påverkar vår utvikling i framtida. I planperioden er det viktig å skape handlingsrom for utvikling. Viktige prosessar som vil ha verknad for samfunnsutviklinga er mellom anna:

- Statleg plan for ny veg og bane på strekninga Arna –Stanghelle.
- Nasjonal transportplan 2018 – 2027.
- Rullering av kommuneplanen med samfunnsdel og arealdel.
- Arealplaner for utvikling av stasjonsbyane Vaksdal, Stanghelle og Dale.

God samfunnsutvikling blir skapt gjennom samspel mellom innbyggjarar, næringsliv, det offentlege og organisasjonslivet i kommunen. Det blomande og mangfaldige kulturlivet i kommunen er eit døme på det. Togsamband og stamveg gjennom kommunen er andre. Gjennom å synleggjere og vidareutvikle våre fortrinn kan me auke vår attraktivitet for å skape folkevekst og bulyst her i randsona til byen.

Kommunen forvaltar store verdiar knytt til infrastruktur med kring 88 km med veg, 48000 m² bygg samt 75 km med vassforsyning og avløpsnett.

Gjenskaffingsverdien for kommunale bygg kring 1,5 milliardar kroner. Totalt gjenskaffingsverdi er i storleiken 5-8 milliardar kroner, noko som

svarer til 23 kommunebudsjett. Verdien til kommunal infrastruktur finn ein ikkje att i kommunale rekneskap, ein veit ikkje om infrastrukturen er meir eller mindre verdt frå år til år.

Tilstandsregistreringa er no gjennomført for 75 % av bygningsmassen og syner eit etterslep på vedlikehald på 430 millionar kroner innan 5 år. Skulebygga har dårlegast tilstand, men det også store utfordringar for fleire av kulturbygga våre. Dale barne- og ungdomskule åleine står for nær 40 % av etterslepet dei neste 5 år. Ein stor utfordring er at store delar av etterslepet må finansierast med driftsmidlar, til dømes utskifting av tak og vindauge. Finansieringa må fordelast over fleire planperiodar.

Driftsinntektene vert redusert i åra som kjem, og dette gir mindre til drift og vedlikehald av kommunal infrastruktur. I framlegg til driftsbudsjett for perioden 2017-2020 er dei 2 millionane ekstra til vedlikehald i tidlegare budsjett ikkje vidareført. Me må difor prioritere hardare og syte for at investeringane me gjer i infrastruktur gjer oss lågare driftsutgifter.

Me har for stor bygningsmasse i høve til folketal samanlikna med andre kommunar. For at me skal ha evne til å vedlikehalde kommunale bygg må me redusere bygningsmassen monaleg. Me må tilpasse ambisjonsnivået for tilstand på våre bygg til dei strukturval som vert gjort innan skule og helse og omsorg.

Ein del bygg har så stort etterslep på vedlikehald at det vil vere rimelegare å byggje nytt enn å rehabiliterare. Andre bygg bør me avhende for å redusere driftskostnadene slik at me kan prioritere dei viktigaste bygga for kommunal tenesteproduksjon. Ein samla oversikt med kommunale bygg med framlegg til framtidig bruk er tatt med som vedlegg til økonomiplanen.

TILSTANDSKARTLEGGING	Arealvekta tilstand	BRA	Alder	Totalt etterslep	Etterslep < 5 år	TG 0	TG 1	TG 2	TG 3
Status per 12. mai 2016	(0-3)	m ²	snitt	mill.kr	mill. kr	m ²	m ²	m ²	m ²
Skular	2,5	13 109	54	296	208	0	2 393	3 928	6 788
Barnehagar	0,4	2 313	9	21	14	1 709	579	407	0
Sjueheim og omsorgsbustader	1,2	12 347	33	295	97	4 580	3 829	1 381	2 557
Kultur og idrett	1,7	7 508	44	120	91	2 660	202	1 205	3 441
Andre bygg	2,4	1 354	55	27	20	0	382	0	972
Sum		36 631	195	759	430	8 949	7 385	6 921	13 758
						24 %	20 %	19 %	38 %

Me vil halde fram arbeidet med å dokumentere tilstand på kommunale bygg, veger og kaier. I dette ligg tiltak for trygge bygg, auka arealeffektivitet og plan for framtidig bruk. Ut i frå dette må ein vurdere vidareføring som i dag, endra bruk eller avhending/privatisering.

Målsettingar for økonomiplanperioden:

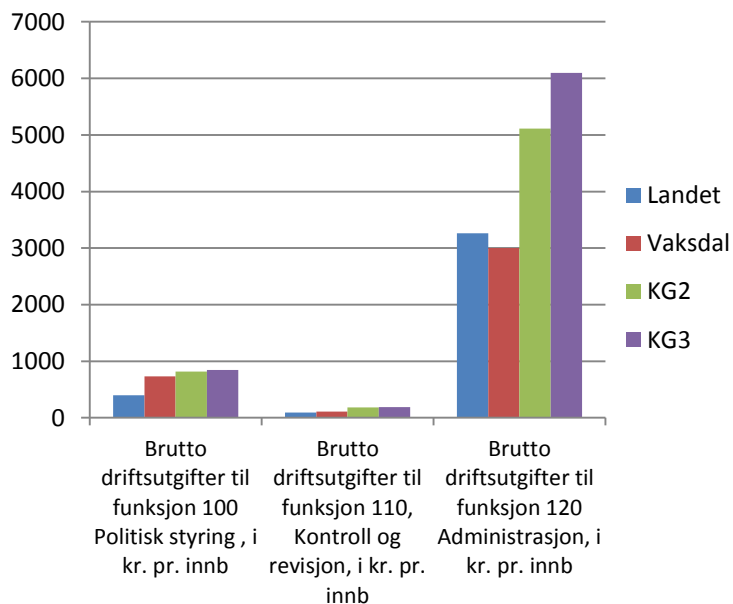
- Vaksdal kommune skal vere attraktiv og ein god stad å bu.
- Redusere formålsbygga (ikkje utleigebustader) med minimum 8 000 m² innan 2020.
- Kommunale bygg skal tilfredsstillere krav til helse, miljø og tryggleik
- Auka bustadbygging og realisere utbygging på Stanghelle vest i fyrste del av økonomiplanperioden med akseptabel økonomisk risiko for kommunen.

For å nå driftsbudsjett i 2017 vil det vere naudsynt å redusere omfang av ein del ikkje lovpålagte tenester.

Rådmann, strategisk leiing og stab

Kommunelova krev at rådmann skal legge fram forsvarleg utgreidde saker for folkevalde organ, og sjå til at vedtak blir iverksatt. Vidare skal rådmannen sørge for at administrasjonen vert drive i samsvar med lover, forskrifter og overordna instruksjer, og at den er gjenstand for betryggande kontroll.

Staben dekker fagområda økonomi, HR, post/arkiv, løn, kundetorg/informasjon, politisk sekretariat, skatt og enkelte innbyggartenester.

Kostra-tal for 2015 viser at Vaksdal har låge administrasjonskostnader samanlikna med kommunar på vår storleik.

Under fellesområde finn ein funksjon 100 (politisk), 110 (kontroll og revisjon), 120 (administrasjon). Kostnader til fellesfunksjonar for heile kommunen som t.d. IKT drift og utvikling, pensjon, forsikring, ymse tilskot til andre, interkommunale samarbeid og kjøp av tenester, bedriftshelseteneste, verneteneste og hovudtillitsvald med meir inngår. Politisk og administrativ leiing og PPT kontoret er også del av fellesramma.

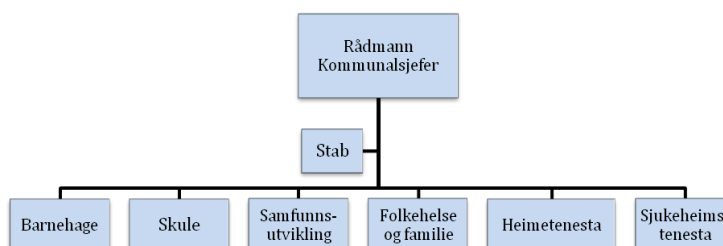
Organisasjonen

- Vaksdal kommune skal ha ein sunn økonomi og gjennom god økonomistyring sikre økonomisk handlingsrom med dei inntektene me har
- Me møter innbyggjarane med dialog og profesjonalitet
- Me arbeidar systemisk og heilskapleg for å gje rett teneste til rett nivå til rett tid til lågast mogeleg kostnad
- Me legg vekt på lokal identitet og kultur i samfunnsutvikling og tenesteyting
- Me har det godt på jobb og er stolte av kommunen vår

Organisasjon

Vaksdal kommune er organisert i to nivå med rådmann, stab og 6 resultatiningar.

Ein handlekraftig organisasjon fangar opp og responderer hurtig på behovsendringar, styrer etter fellesskapets beste løysningar og er god på intern og ekstern samhandling.

Organisasjonsutviklingsprosjekt 2013 - 2016

Utviklingsarbeidet med hovudtema organisering, leing, kompetanse og system har hatt i seg mange delprosjekt.

Å utvikle og ruste organisasjonen for framtida gjennom kvalitetsutvikling, leing, kompetanseutvikling, samhandling, effektivisering og nyskaping har hatt fokus.

Å tilpasse organisasjon til endra rammevilkår og nye oppgåver, utvikle godt leiarskap og sikre gode styringssystem har vore ein målsetnad.

Å utvikle ein lærande organisasjon, utvikle betre evne til analyse og gevinstrealisering, skape endringskompetanse og evne til nyskaping og innovasjon.

Målsetnaden har vore å få eit godt forankra avgjerdsgrunnlag for strategiske val og prioriteringar framover når rammevilkåra våre endrar seg.

Omstilling og endring

Alle organisasjonar er i stadig endring. I vår organisasjon har vi justert organisasjonsstrukturen dei siste åra for å rigge oss for utfordringar som kjem. Det skal gjennomførast tilpassingar til reduserte budsjetttrammer og effektivisering av tenestetilbodet i alle einingar og på alle nivå. Me skal bygga på utviklingsarbeidet frå OU –prosjektet.

Arbeidet vil krevje gode leiarar, medverknad frå tilsette, samarbeid med tillitsvalde og aktiv stabsstøtte i gjennomføringa. Tiltak som har potensiale i form av reduserte kostnader eller som frigjer ressursar til kjerneoppgåver vil bli prioritert.

Det er viktig at organisasjonen har kompetanse og gode system når ein gjennomfører endring og omstilling. Her er kommunen sine rutinar for omstilling, omstillingsutval, stillingsutval og eit formalisert og godt samarbeid med arbeidstakarorganisasjonen viktige verktøy for å sikre at prosessane blir gjennomførde på ein god og korrekt måte.

Det vil også vera behov for justeringar i organiseringa, t.d. vil det vera naturleg å tilpasse organiseringa i helse og omsorg i samsvar med Lev Vel – prosjektet.

I planperioden vil tal årsverk verta redusert. Sjølv om reduksjon i antall årsverk så langt som mogeleg skal skje gjennom naturleg avgang og utan oppseiingar, vil mange kunne få endring i arbeidssituasjonen. Rådmann vil legge til rette for så gode løysingar som mogeleg for dei som vert råka.

Digitalisering

Kommunane som er med i ikt-samarbeidet **lktnh** revidert strategiplanen. Vaksdal har ein aktiv rolle i utviklingsarbeidet gjennom rådmannsutvalet og strategigruppa. Overordna mål for digitalisering i kommunane er:

Kommunane skal utvikla effektive digitale teneste som gjer det mogleg for innbyggjarar og næringsliv å løyse sine oppgåver sjølv. Det er vår ambisjon å:

- **forenkla**, som handlar om å gi enkeltmennesket innsikt i prosessar, resultat og prioriteringar, enklare teneste og å kutte unødvendig byråkrati og kompleksitet.
- **Forbetra**, som handlar om kvalitet. Det å løfte kompetansen og sørge for at den brukas der den trengs mest, slik at kommunanes tenester blir betre.
- **Fornya**, som handlar om å jobbe smartare, betre samhandlinga og etablera samanhengande arbeidsprosessar ved å ta i bruk moglegheitene teknologien gir oss

Under dette tema pågår det ei rekkje større og mindre prosjekt lokalt eller felles med andre kommunar. Satsingar knytt til digitalt førsteval, digital dialog, elektronisk samhandling i helse og omsorg og velferdsteknologi er prioriteringar saman med kompetanse, personvern, tryggleik, arkiv og strategisk leing.

Openheit og innsyn/Digital kommunikasjon med innbyggjarane

Kommunen ønskjer openheit og innsyn i forvaltninga. I dei siste åra er det tatt i bruk ny teknologi for å kunne imøtekomma dette på ein betre og sikrere måte. Det er også iverksatt tiltak for å styrke kompetansen i organisasjonen. Gjennom aukande digitalisering i samfunnet generelt er forventningane til innsyn og offentlegheit via digitale løysingar sterkt aukande. Kommunen må tilpasse seg denne utviklinga gjennom auka kompetanse og gode digitale løysingar.

Samfunnstryggleik og beredskap

Overordna Risiko og sårbarheitsanalyse skal haldast oppdatert og vere grunnlag for overordna beredskapsplan og meir tenestespesifikke beredskapsplanar. Kompetanseheving og trening av personell saman med øvingar står i fokus i åra som kjem.

Kommunen som arbeidsgjevar

Verdiarbeidet har resultert i følgjande verdigrunnlag i organisasjonen

Respekt - Tillit – Kompetanse - Løysingsorientert

Vaksdal kommune sin arbeidsgjevar politikk har viktige målsetjingar for personalområdet:

- Kommunen skal framstå som ein attraktiv og ansvarleg arbeidsgjevar med myndiggjorte medarbeidarar.
- Sikre kommunen nødvendig kompetanse for å nå vedtekna mål.
- Utvikle arbeidsglede og stoltheit over eige og andre sitt arbeid og kommunen som arbeidsplass.
- Å stimulere til kreativitet og nytenking.
- Arbeida aktivt og systematisk med arbeidsgjevarspørsmål på alle nivå i organisasjonen.
- Å avklare rammevilkåra for dei tilsette

Viktige arbeidsgjevaroppgåver er rekruttering, innovasjon, organisasjonsutvikling og kvalitetssikring.

Aktiv bruk av **Skyttelen** for intern kommunikasjon og med link til kvalitetssystem med alle gjeldande rutinar og retningsliner i organisasjonen. Informasjon og kommunikasjon vert avgjerande for å lukkast med fells ståstad og felles kultur medan me står i krevjande omstillingar.

Kompetanse og rekruttering

Kravet til kompetanse aukar stadig innafor alle tenester og administrasjon. Gode kompetanseplanar og strategiar for stsystematisk kompetanseutvikling blir viktigare. For å sikre god rekruttering har kommunen ulike program for vidareutdanning og fagutdanningar. Generelt er det god søknad til faste stillingar i kommunen. Rekruttering av leiarar og tilsette med spesialistkompetanse er meir krevjande. Kommunen har mål om å auke tar lærlingar kvart år i perioden.

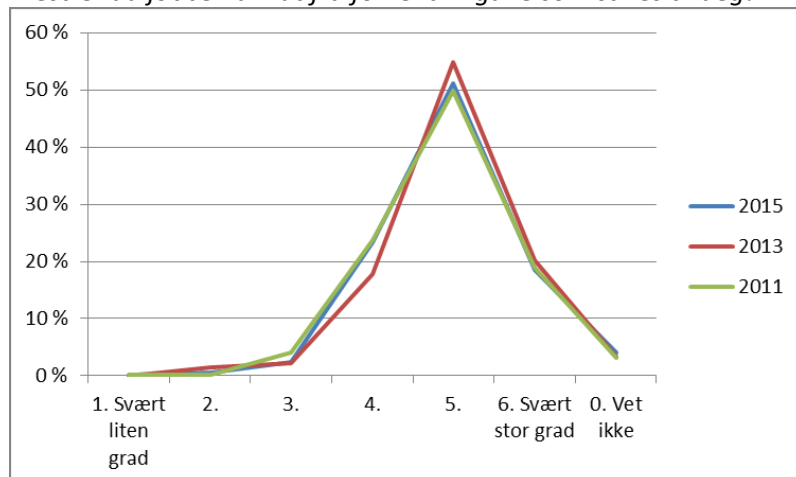
Arbeidsmiljø og meistring

Medarbeidarundersøkingar vert gjennomført i 2017 og 2019. Målet er ein svarprosent på min 65%.

Medarbeidarundersøking 2015 – hovudbilde

- Sett under eitt har vi godt nøgde arbeidstakarar i Vaksdal kommune
- Lik eller betre skår enn tidligare år i alle dimensjonar
- Generelt høg trivsel og godt samarbeid mellom kollegaer
- Tilsette er veldig nøgd med arbeidets innhald og meiner å mestre det godt

Mestrer du jobben din ut frå forventningane som stilles til deg?

Stillingar/Årsverk

Tala er frå HRM systemet 31.12.2015 med utgangspunkt i alle som ligg i HRM med stillingsprosent og mottok fast løn pr 31.12.15. Det vil sei at vakante stillingar og ringevikarar ikkje er medrekna.

Personale som mottok fast løn pr. 31.12.2015: 443 personar, 329,91 årsverk

Antal årsverk og personar pr. 31.12.2015 utan vakante stillingar og vikariat utan fastløn:

	2015		2014		2013	
	Årsverk	personar	årsverk	personar	årsverk	personar
Rådmann/stab/ PPT, lærlingar, HTV og Frivillighetssentralen*	25,1	31	23,95	33	23,31	30
Skule	68,52	86	74,02	92	78,31	99
Barnehage	44,5	47	44,4	48	38,5	42
Heimetenesta	59,29	82	65,67	92	69,6	98
Sjukeheimstenesta	60,91	107	66,82	120	69,9	126
Folkehelse og familie	22,11	28	19,8	25	21,8	27
Samfunnsutvikling	49,48	62	47,95	58	47,73	66
samla	329,91	443	342,61	468	349,15	488

*endra frå 2014/2013

Sjuefråver

Målsetnaden om eit sjukefråver i den kommunale organisasjonen på 7 % vert vidareført. Sjukefråveret i kommunen har over tid vore for høgt og arbeid med å redusere sjukefråveret er prioritert i perioden.

AMU har vedtatt ein IA-handlingsplan for kommunen. Det skal m.a. utarbeidast handlingsplanar med konkrete aktivitets- og resultatmål på alle nivå. Partssamarbeid i IA – avtalen lokalt skal forankrast og samarbeidet med legane og NAV styrkast. Tidleg dialog, tettare oppfølging og betre koordinering ved tilrettelegging er fleire tiltak saman med arbeidsmiljøgrupper og kompetansehevingstiltak lokalt.

Etikk og varsling

Kommunen har etiske retningslinjer nedfelt i arbeidsgjevarstrategien. I OU-prosjektet er etikk tatt inn som eige deltema. Etikk og etiske problemstillingar er eit sentralt tema i HMT – arbeidet og i arbeidet med kvalitetsutvikling i heile organisasjonen. Kommunen skal vera ein open og solid organisasjon med høy etisk standard.

Internkontroll er nært knytt til verksemdstyring og kvalitetsutvikling. I OU prosjektet er det etablert eit eige delprosjekt knytt til internkontroll og kvalitetssystem. Det er avgjerande for god styring og handlekraft at kommunen har gode system og rutinar som sikrar rådmannen betryggande kontroll over den samla verksemda.

Mangfald og likestilling

Som arbeidsgjevar har ein plikt til å arbeide aktivt, målretta og planmessig for å fremje likestilling og hindre diskriminering. Organisasjonen skal vera prega av openheit, inkludering og mangfald – utan diskriminering på grunnlag av etnisitet, livssyn, kjønn, funksjonsevne, alder eller seksuell orientering. Dette gir retning for kommunen sin rolle som samfunnsutviklar, tenesteyter og arbeidsgjevar.